

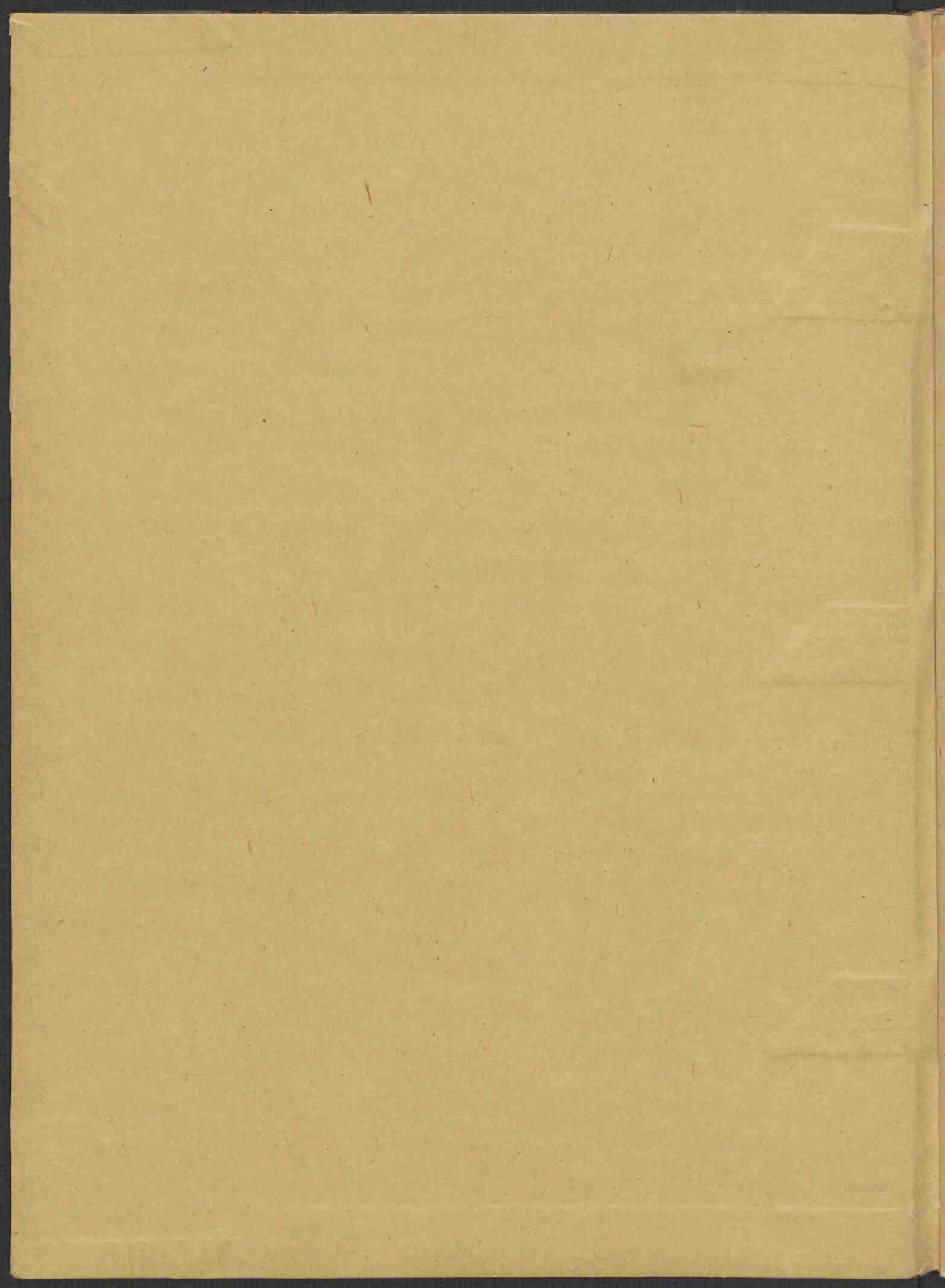

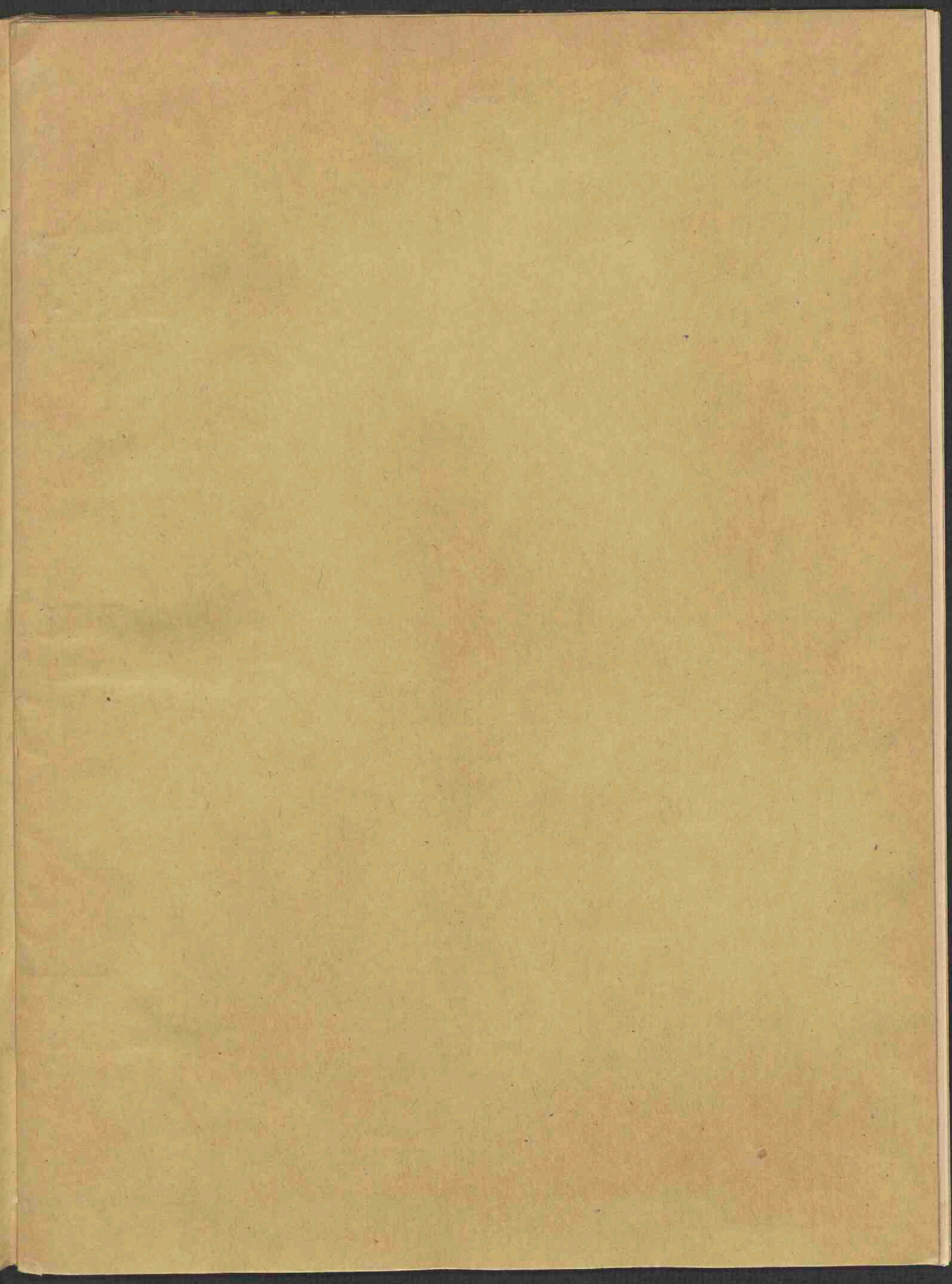
Miscellanea

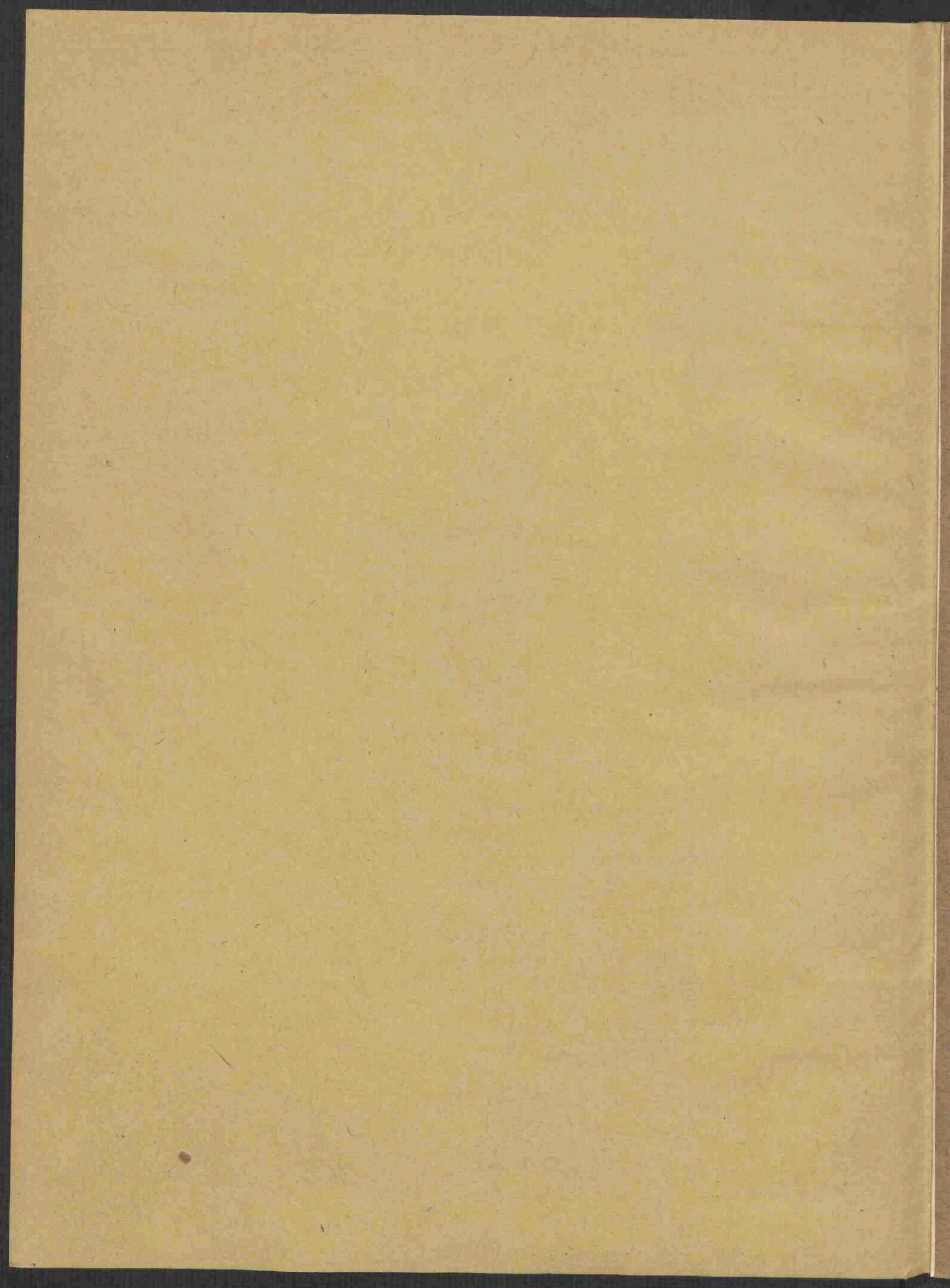
<https://hdl.handle.net/1874/374206>

VAN HAMEL

54²

72. a

MISCELLANEA

EDITIT

W. UPPSTRÖM

II.

UPSALÆ

MCMXVI

MERCATURA LIBRARIA ACADEMICA

Mijnheer Prof. Dr. J. A. v. Raaij

Vriendschappelyk

W. H.

Van Hamel 54

MISCELLANEA

EDIDIT

W. UPPSTRÖM

II.

UPSALIÆ

MCMXVI

MERCATURA LIBRARIA ACADEMICA

MISCELLANEA

1787

1787

Ullsbeel

ALLMOGEMÅLET I OFVANSJÖ

PROFFÖRELÄSNING DEN 12 FEBRUARI 1859

AF

ANDERS UPPSTRÖM

—◆—

UPPSALA 1916
ALMQVIST & WIRSELLS BOKTRYCKERI-A.-B.

ALMOGMAFET I OFVANSIO

PROFESSOR DR. H. H. H. H. H.

1880

ALMOGMAFET I OFVANSIO

FÖRORD.

Såsom i företalet till häftet I af denna samling p. XI anmärktes, hade handskrifterna till förevarande föreläsning på sin tid öfverlemnats till Gestrrike-Helsinge Nations Landsmåls- och Fornminnesförening, hvars samlingar, efter föreningens upplösning, införlifvats med det å Upsala Universitets Bibliotek såsom depositum förvarade *Landsmålsarkivet*. Genom bemedling af Hr Förste Bibliotekarien D:r A. GRAPE hade undertecknad dessförinnan för arbetets utgifvande erhållit dessa handskrifter till låns. Den ena af dem, — den i det hela fullständigare, — som utgöres af åtta in quto vikta, sammanhäftade halfark och som upptager jemväl inlednings- och slutorden, kallas i det följande *hufvudhandskriften*, — den andra, bestående af fyra på enahanda sätt vikta lösa halfark, *bibladen*. Dessa senare beröra icke alla ämnen, som behandlats i hufvudhandskriften, men äro dock i vissa delar fullständigare och afvika jemväl stundom annorledes från hufvudhandskriften. Schemat är i allt fall för båda handskrifterna väsentligen det samma. Det har således varit likaså möjligt som lämpligt att sammanföra båda handskrifterna till ett helt, dervid de särskilda afdelningarna utmärkts med romerska siffror. Då emellertid de i de båda handskrifterna berörda ämnena stundom endast äro lätt skizzerade, men någon uppteckning af den muntligen utförda framställningen veterligen icke är till finnandes samt annan redogörelse derför ej heller numera torde kunna erhållas, har utg:n funnit sig ej kunna undgå att, så godt sig göra låtit, söka fylla luckor samt dessutom utjemna och afhjelpa contraria, inadvertenser o. d. De af utg:n för sådant ändamål utarbetade tilläggen återfinnas i det följande å hvarje sida under strecket, såsom anmärkningar till texten. Utöfver ramen för denna har utg:n emellertid ansett sig icke kunna gå och har således icke kunnat inlåta sig på någon grund-

ligare fonetisk behandling af målet. För att hopsamla det till anmärkningarna nödiga material, som ej på annat sätt kunde erhållas, hade utgifvaren, som väl under åren 1855—1873 flere gånger längre eller kortare tider uppehållit sig i Ofvansjö, dock utan att göra munarten till föremål för särskildt studium, men sedermera endast en gång, år 1912, gjort ett flyktigt besök derstädes, sommaren 1914 ämnat tillbringa någon tid i orten. Då med afscende härå utg:n hos Kyrkoherden i församlingen, Hr Prosten J. G. EKELOF, anhöll om anvisning på lämplig, i målet väl hemmastadd person, som kunde tillhandagå med nödiga upplysningar, föreslogs af prosten E. härtill Fröken BRITA WESTIN, adr. Kungsgård, född i socknen — hemmanet Westerberg (N:r 3), deraf namnet — och i densamma under mer än trettio år såsom lärarinna verksam. Som emellertid fröken W. vid ifrågavarande tidpunkt vistades i Gärdsjö, Rättvik socken, kunde möte anordnas i Rättvik. Förutom de muntliga upplysningar utg:n dervid inhemtade, har utg:n sedermera af såväl fröken W. som hennes för saken synnerligen intresserade broder, Instrumenthandlaren LARS WESTIN vid Storvik, erhållit svar på en otalig mängd frågor i ämnet. Begge hafva de dervid i fonetiskt afseende begagnat sig af tecknen *á* och *ó* för de karakteristiska breda *ä*- och *ö*-ljuden samt vanligen ett *l* med yggla på stapeln¹ för tjockt *l*. I öfrigt har, om ock ej alldeles följdsträngt, användts det med större eller mindre rätt s. k. ljudenliga stafningssättet. På fråga om tillkomsten af den sålunda kombinerade orthographien har svarats: »kan int säga ockön äv hansös² barön har kummi opp mä di. Vi ha täjji oss täll mä di allöhop utan nån vidare beräkning än barä öss i millän».

Hr Westin har dessutom på Ofvansjömål affattat och till utg:n öfversändt åtskilliga andra värdefulla

¹ Då sträng konsekvens ej alltid iakttagits, så har inträffat, att å s. 7 — III: 47 — *solön* ej tryckts med tjockt *l*, såsom rätteligen skett s. 25 — XI a. anm. 85. — Såsom best. form af *sol* har Stud. Högström slutl. uppgifvit *solä* och af *själ själän* (*An trol. = ?*), men detta godkännes ej af W.

² Genitivus af *Hans*, fadrens förnamn.

meddelanden och bref, af hvilka senare ett intagits såsom bilaga i slutet af detta häfte. Öfriga från syskonen W. bekomna bref och meddelanden på målet, hvilka innehålla material, hvaraf utg:n i och för förvarande arbete alls icke eller blott delvis kunnat begagna sig, har utg:n erhållit tillstånd att öfverlemna till Landsmålsarkivet. De upplysningar utg:n erhållit genom syskonen W. samfäldt eller af den ena eller andre af dem, hafva i anmärkningarna i allmänhet utmärkts med ett W.

Med benäget tillstånd af Hr Lektor D:r ELIAS GRIP har utg:n för anmärkningarna, företrädesvis i fonetiskt afseende, kunnat begagna sig af dennes mycket förtjenstfulla s. k. *typordlista* för Öfvansjö-målet, hvilken under flere månader hållits tillgänglig på Kungl. Biblioteket i Stockholm. Vid citerandet af denna lista har vanligen användts beteckningen Gx.

Upplysningar om målet hafva dessutom lemnats af Hr Registratorn i Kungl. Jernvägsstyrelsen ROBERT PETRE samt Studeranden OSCAR HÖGSTRÖM, båda födda och uppväxta i socknen. I öfrigt hafva Hrr Förste Bibliotekarien GRAPE, Lektor OTTELIN och Filos. Lic. TORSTEN ERICSSON samt i all synnerhet Hr Fil. Lic. HERM. GELJER välvilligt i hvarjehanda afseenden tillhandagått utg:n, hvilket härmed tack-samt erkännes.

I stor tacksamhetsskuld står utg:n jemväl till Hr Professor D:r H. MÖLLER i Köpenhamn, hvilken icke blott med synnerlig välvilja omfattat hela detta företag, utan jemväl meddelat sina tankar, bland annat i den s. s. 15—16 anm. 5 berörda frågan om förhållandet mellan *lär*, *läta* och *lade*. Med ben. tillstånd och då Professor MÖLLERS yttrande

icke kunnat i anmärkningarna fullständigt återgifvas, har utg:n ansett sig här böra intaga det-samma, enligt dess ordalydelse:

»Jeg tror ligesom De og Prof. Dahlerup (i Mod-sætning til Prof. Hellqvist), at *lär* hører til *läta*. Jeg antog dette hovedsagelig fordi højtysk *lassen*, nedertysk *läten*¹, dansk *lade* (*lade til*) ogsaa har Betydningen 'synes, videri', hvoraf den svenske Betydning let kan udledes. Da nu Dahlerup kan forklare Formen *löt* (ældre dansk *löt*) af *läta* som meget almindelig i Gammeldansk og ogsaa forekommende i ældre Svensk, mener jeg for mit Vedkommende at kunne betragte det som sikkert at *lär* som Præs. Sing. hører til *läter* og at Flertalsformen *lära* altsaa er en Analogidannelse.»

Då det torde med säkerhet kunna antagas, att de utländingar, som möjligen kunde komma att egna någon uppmärksamhet åt detta arbete, ega den kännedom om svenska språket, att en öfversättning af arbetet eller delar deraf, till annat språk i allmänhet får anses öfverflödig, har utg:n endast undantagsvis i fråga om mera svårbegrip-liga ord och uttryckssätt ansett nödigt att, vanligen på latin eller högsvenska, angifva betydelsen.

Att stundom äfven mindre auktoritativa verk citerats, har skett för att erinra om det vid tiden för föredragets tillkomst och äfven senare temligen allmänt rådande grammatiska föreställningssättet, från hvilket, såsom något känt och gifvet, förf:n synes ansett lämpligt att för tillfället utgå.

Stockholm i November 1916.

Utgifvaren.

¹ »Nyhöjtysk *lassen* (Grimms Deutsches Wörterbuch 6,227 under 14) 'den Ansehen haben, aussehn, scheinen'; middelnedertysk *läten* (Schiller u. Lübben Mittelniederdeutsches Wörterbuch 2,636) 'aussehn, ein (ge)lät haben', f. Eks. 'Der stede schepe... läten by der Denen schepe (= 'sahen den Schiffen der Dänen gegenüber aus') also en Kerke vor der klüs' Lübecker Chroniken 2,554); dertil Substantivet middelnedertysk *gelät* og *lät* (Sch.—Lübben 2,38 og 636) n. 'wie jem. oder etwas 'lässt', d. h. aussieht, Aussehn, äusseres Benchmen' = middelhöjtysk *gelätz*, nu *Gelass*. Det svenska *lär* er altsaa efter min Mening oprindelig identisk med det svenske *läter* i *det läter som* = dansk 'det lader til at', men har udviklet sig selvstændigt».

FÖRTECKNING

PÅ FÖRUT TRYCKTA, MINDRE ALLMÄNT KÄNDA UPPSATSER AF FÖRF.N.

I *Eos*:

Arg. 1839, N:ris 92, 93, 97, 101—103; Recension af Ek, De formis casuum Latinorum, i sista N:ret sign. U—M.

Arg. 1840, N:o 16; a) Svar å Herr Eks Replik i Bihangt till Upsala Tidningar för den 12 Febr. 1840, sign. U—M; b) Rättelser till rec. i årg. 1839, (icke sign).

i *Frey*:

Arg. 1842, s.s. 577—86; Anmälan af: »Udkast til Lov om Almueskolevæsenet paa Landet og i Kjøbstæderne, Christiania 1842», — och »Udkast til Lov om offentlige Borgerskoler, Christiania 1842»; Sign. gemens., U—M.

Arg. 1843, s.s. 472—5; Anmälan af: »AND. OLDBERG, Praktisk Handbok i pedagogik för Svenska folkundervisningen, Stockholm 1843», — och »Lärobok för lägre Handverks- och Folkskolor, Göteborg 1843»; Sign. hvar för sig U—M.

Arg. 1844, s.s. 23—44; Om Elementarläroverkens aflöning; undertecknad: A. UPPSTRÖM. (Utkom s. å. i särtryck, hos Wahlström & Låstbom, Ups.); — s.s. 183—200; Anmälan af: »Om Svenska Elementar-Läroverken och deras Förbättring, i anledning af Herr J. A. HAZELII skrift om Studentexamen och Elementarläroverkens brister», Stockholm 1843; Sign. U—M.

Arg. 1846, s.s. 516—19; Anmälan af: Samlingar utgifna af Svenska Fornskriftsällskapet I—III; Sign. U—M.

Arg. 1847, s.s. 257—66; Om Svea och Göta namnets utseende i fornda dagar; Undert. A. UPPSTRÖM.

Arg. 1849, s.s. 353—65; Anmälan af: »P. A. MUNCH, Det gotiske Sprogs Formlære, Krist. 1848»; Sign. U—M.

i *Tidskrift för Litteratur*:

1852 s. 447—8; Rec¹. af STRÖMBORG, Svensk Språklära, Sthlm 1852. Icke undert. l. sign. men otvifvelakt. Jfr NOREEN Vårt Språk I ss. 259—60.

i *Nordisk Universitets-Tidskrift*:

Arg. I, 1854—55, h. IV² s. 210—13; Anmälan af SCHILLER, Svensk Språklära, Göteborg 1855: undert. A. UPPSTRÖM.

Arg. II, 1856, h. IV² s. 167; *Ulphilana*: a) ang. återfinandet af de 10 bladen, — b) ang. D:r LEOS³ åtgärder för fotografering af *Codex Argenteus*. (Ej sign.).

i *Acta Regiæ Societatis Scientiarum Upsaliensis* 1858, Ser. III Vol. 2 fasc. II p.p. 381—91: De lapide Runico Tunensi. —

Huruvida den i *Correspondenten*, Tidning för Politik och Litteratur, Ups. 1836 N:ris 76—78, 80—81⁴, intagna Rec. af Sv. Akademiens språklära, ss. antagligt är, härrör fr. förf:n, har hittills icke kunnat med säkerhet fastställas. —

I förf:ns nedan s. 10, IV: 28, etc. anm. »Utkast till Svensk Grammatik», Cap. *Verbum*, förekommer följande not: »För de båda Futura Indicativi, finnas inga särskilda Futura Conjunctivi, emedan hela Conjunctivus i visst afseende är att betrakta såsom ett futurum. — Deremot kunna 2:ne andra Tempora, hvilka än räknas till Indicativus och än till Conjunctivus, neml. de så kallade Conditionalia (skulle läsa, skulle hafva läst) i anseende till bemärkelsen lämpligen föras till den sednare Modus, ehuru medgifvas måste, att det 1:sta Conditionale står i samma förhållande till Futurum Simpl., och det 2:dra Conditionale till Futurum

¹ I denna rec. skrives 2 ggr efter STRÖMBORG inom Citationstecken *gotisk* och 1 ggr utan dyl. tecken *ogotisk*, synbarl. med ogillande. Jfr VIII anm. 5; RYDQVIST, Sv. Spr. LL. I s. XI. —

² Utgiv. af Förf:n, resp. 1856 och 1857.

³ Icke att förväxla med LEO MEYER, för hvilken Hr LEO, F. A., ej syntes haft något emot att gälla, då en af LEO MEYER i *Göttingische Gelehrte Anzeigen* författad anmälan af »*Codex Argenteus*», bragtes på tal.

⁴ Dessa nummer förvarade bl. förf:ns papper.

Exactum, som Imperfectum Ind. till Præsens eller Plusquamperf. till Perfectum. Vill således någon upptaga 4 Tempora i Indicativus med verbum skola, så saknas ingalunda skäl dertill. Besinnas måste dock, utom olägenheten af för många tempora i denna Modus, den egna omständigheten med Hjelpverbet skola, hvarigenom det skiljer sig från andra Hjelpverba att det likasom står på öfvergången mellan det Verkliga och Möjliga, hvarföre Författaren häraf funnit sig föranlåten till delning Modi emellan på sätt ofvan är antydt».

I kanten af hithörande sida i handskriften finnes antecknad: »Se om denna sak recensionen öfver E—s & S—s¹ Grammatik». — Att härmed afses en af förf:n skrifven recension, synes visst; men någon vidare upplysning har icke stått att vinna angående vare sig sjelfva recensionen eller dess föremål, som antagligen varit ett arbete af någon författarefirma E. & S. eller E. & G.²

Oaktadt omkastningen af initialerna kunde man tänka på SJÖSTRÖMS och EHRNSTRÖMS Sv. Språklära, hvaraf första upplagan utkom 1843, dock utan angifvande af något författarenamn. I en ny upplaga af år 1855 är anonymiteten bortlagd, men hvarken den förra eller den senare upplagan — af hvilka den sistnämnda uppenbarligen tillkommit långt senare än »utkastet» med dess kantanteckningar — berör den i texten antydda frågan om 4 tempora i indicativus med hjälpverbet *skola*. Ej heller torde här afses vare sig ENBERGS (= Svenska Akademiens), eller TULLBERG—EKS eller STRÖMBORGS Språkläror.

Ut att likväl derigenom komma frågans lösning närmare har utg:n genomgått äfven »Tidskrift för Sveriges Läroverk» 1859—61, jemte registren till »Studier, Kritiker och Notiser» samt »Läsning för folket».

Utg:n.

¹ G—s?

² Om den senare begynnelsebokstafven är ett S. eller G., är oklart.

II

Nominis och Pronominis

Verbum — Partiklar

Substantivum

I

M. H.!

Med den rätt, som Kongl. Maj:ts nåd. Statuter för Universiteterna förunna en Sökande till en Academisk lärarebefattning, uppträder jag här i dag, för att hålla en föreläsning öfver ett af mig sjelf valdt ämne. Jag nämner detta ämne genast, ty tidens knapphet medgifver inga vidlyftiga utflygter för att komma till detsamma.

Ämnet är: *allmogemålet i Ofvansjö*, en af socknarne i Gestrkland, betraktadt från *formlärans synpunkt*.

Jag anser mig vara hemmastadd i denna munart, emedan jag med modersmjölken inhemtat den, talt den i min barndom, och sedan under längre eller kortare vistanden i födelsebyggden haft tillfälle att fortsätta bekantskapen dermed.

I en tid, då ej blott språk i allmänhet, och moderna språk i synnerhet, utan ock de särskilda dialecterna af språk mer än förut börjat fästa allmänna uppmärksamheten, har äfven jag velat lemna ett bidrag till utvidgandet af denna dialect-kunskap. Intet var då naturligare än att jag i första rummet tänkte på den dialect, som talas i min födelsebyggd.

Det var ej blott en känsla af pietet, som kom mig att föredraga den samma, utan, och i ännu högre grad, medvetandet af den rigtiga åsigten, att till vilkoren för att rätt förstå en munart i alla dess egenheter hör äfven det att vara uppfödd i samma munart och att åtminstone en längre tid hafva talat den.

Det är sannt, munarten i min födelsesocken kan ej berömma sig af några särdeles utmärkande egenheter, men den eger dock ett och annat, som gör den ej alldeles oförtjent af uppmärksamhet.

Och i alla fall hör ju till dialect-kunskapen ej blott kunskapen om de mera framstående dialecterna, utan äfven om de mindre framstående. För att vara fullkomlig måste nemligen dialect-läran omfatta ej blott en och annan dialect, utan alla dialecter utan undantag.

Nomina och Pronomina.

Verbum — Partiklar.

Substantivum.

Fem Declinationer.¹

1.	Pluralis på <i>-ur</i> : ²	qvinn-ur, flick-ur, ³ pig-ur ⁴	
2.	» » <i>-är</i> : ⁵	[öppet ⁶ ä-ljud]: and-är, ⁷ kär-är, ⁸ göss-är, ⁹ pöjk-är, ¹⁰ herr-är, ¹¹
fru-är, ¹¹ kung-är, ¹² dröttning-är ¹²	
		skräddärē, ¹³ skömmärē ¹³	
3.	» » <i>-är</i>	[slutet ⁶ ä-ljud]: se(d)-är, ¹⁴ bygd-är, ¹⁴ fängels-är, ¹⁴ bryggeri-är ¹⁴	
4.	» » <i>-n</i> :	rikjē-n, ¹⁵ dikjē-n ¹⁵
ögū-n, örū-n ¹⁶
hjärtä-n ¹⁷	

¹ Jfr den i *Svensk Språklära*, utg. af Svenska Akademien, Stockholm 1836, s. 87, antagna uppställning; (SUNDÉN, *Svensk Språklära*, 15:de uppl., Stockholm 1903, s. 78 ff.) Ang. anomala se III anm. 45.

² Den gamla ändelsen *-ur*, som ännu för 3—4 årtionden sedan icke skall hafva varit ovanlig och fortfarande är användas af äldre personer, uttalas numera allmännast med dragnig åt ö, af W. tecknad *ö*; — GRIF Lm 8.

³ Hårt *k*-ljud både i sing. och plur. Jfr. III: 3.

⁴ Hårt *g*; *pig-är*. GRIF har antecknat *gätsär*, *stintär*, *flögär*. — Ang. singular-ändelsen *-a* (å W.) och de bestämda pluralformerna på *ön* (W.), se III anm. 1, 2.

⁵ Ändelsen *-är* = *är* W., *ar* Lm; *gubbar* (*gubbar*) GRIF. Se vidare III: 8, 18.

⁶ Jfr NOREEN *Vårt språk*, Lund 1903 I, s. 538 ff; — Sv. Akad. Språkl. s. 16 ff.

⁷ Jfr anm. 5 ofvan och III, andra decl.

⁸ Obest. sing. *kär* (*kär* W., *kär* Gr.), best. sing. *kär'n* (*kar*); best. plur. *kärån* (*kärån*). I talet af nom. pr. *Karl* bortfaller *r*, *Käl*; vanl. *Kallä*.

⁹ Obest. sing. *gössä*, best. *göss'n*. W.

¹⁰ Hårt *k* i plur., äfven i best. formen: *pöjkän*. I sing. mjukt *k* ss. i högsvenska *kifvas*, *köra*, o. s. v. Enligt den i handskrifterna till denna föreläsning följda orthographie skulle förf. antagl. i sing. skrivit *pöjkji*, best. *pöjkjin*. — W. *pöjktji* (*-in*). För *kj* (*tj*) antages i dessa anteckningar, i öfverensstämmelse med Gr. (se LUNDELL, *Nyare Bidrag till kännedom om de svenska landsmälen* Bd. I, s. 102) Lm *fj*. Jfr anm. 15, nedan; III anm. 17, 37; IV: 11.

¹¹ Jfr III: 7, 18, 20. — ¹² I plur. (jfr III: 11) *g* hårdt. I de best. sing.-formerna (III: 12, 15) *g* mjukt.

¹³ Dessa ord af förf. först uppförda under *femte* decl., men der strukna och öfverförda till *andra*. Pluralformerna *dubbla*; obest. dels = sing., *skräddärä*, *skömmärä*, (*-ärä* = *ara*), dels ock *skräddär*, *skömmär* (W.). Best plur. dels *skräddärån*, *skömmärån*, dels *skräddärön*, *skömmärön*; W.

¹⁴ Ändelsen *-är* uttalas med dragnig åt ö (*-ör*, *ör*). Jfr III: 22, 28.

¹⁵ Uttalas: *ritjön*, *ditjön* W. (*ritsjön*, *ditjsjön*). Jfr anm. 10, 14 ofvan; III: 15, 29, 30, 31.

¹⁶ Uttalas *ögön* (hårt *g*), *örön*, W. Jfr III: 34.

¹⁷ Ljudbeteckningen *rt* torde motsvara Lm *t*; *r* svagt, W. — *-än* = *-ån* W. (Lm. *-an*). Jfr III: 33.

5. Lika i obestämda nominativus singularis och pluralis

lärärē ¹⁸	ljus
målärē	ol (ord) ¹⁹
murärē	bol (bord). ¹⁹

Jemförelse med *Isländskan*.

1. túnga, saga, dúfa, þúfa, villa, qvíga; Pl: -ur
2. andi, karl, konúgr, dróttning; » -ar
3. siðr, dygd; » -ir, -r²⁰
deremot *fangelsi* (fängelse) lika i nom. sing. och pl.
4. singularis = pluralis
5. masc., pl.: -ar²¹;
neutr., sing. = plur.

Starka Declinationer.

a) consonantiskt stamslut,	pl. -ar
b) » »	» -er
c) vocaliskt » (på e)	» -r ²²
» » (på i)	» -er ²³
d) » » (på e)	» -en
e) sing. = pl.	

Svag Declination.

Masculina på -e (a), pl. -ar

feminina » -a » -or

neutra » -a » -an, -on.

¹⁸ Jfr anm. 13 ofvan och III: 35.

¹⁹ Det af *rd* uppkomna *l* uttalas tjockt, hvilket förf. stundom (se t. ex. III: 36) synes hafva utmärkt gen. anbringande af en punkt under *l* (Lm. *l*; *ol*, *bol*, = *ol*, *bol*).

²⁰ Jfr RYDQVIST, Sv. Spr. LL. II, s. 14.

²¹ » » » » » » 15. Jfr anm. 13 ofvan.

²² Jfr RYDQVIST, Sv. spr. LL. II. s. 131-33. För riksspråket, (hvar till hänsyn tagits i denna öfversigt), anmärkes: masc. *frände*, *fiende*, - fem. *händelse*, *varelse*, - neutr. *fängelse*, *spökelse*.

²³ För riksspråket anmärkes: *bryggeri*, *tryckeri*, *fögderi*, *parti*.

III.

Böjning pr *Casus*.

Genitiv. -s.

Första Declination. Feminina.

Sing., obest. pigä, ¹	Pl. pigur ¹
gen. » -s	» -s
» best. pigän, ¹	Pl. pigurnä, pigunä, pigun. ²
gen. » -s	» -s » -s » -s.

På samma sätt: *flickä*,³ *stintä*,⁴ *qvigä*,⁵ *blommä*, *vanä*, *pannä*, *kannä*, *stänkä*⁶ m. fl.

Andra Declination. Masculina och Feminina.

Sing., obest. herre, ⁷	Pl. herrär ⁸
gen. » -s,	gen. » -s
» best. herren, ⁹	Pl. herrärna, härräna, -än ¹⁰
1. herr'n, ⁹	
gen. » -s,	gen. » -s, » -s » -s.

¹ Ändelsevokalen -ä uttalas bredt (= *ä* W., *a* Lm.); likaså i best. formen -än (-än, -an); *stintän*, Gr.

² Jfr II anm. 2, 4; -- best. ändelsen -un = *ön* W., *on* Lm. Gr. ant. *stintör*, *stintön*; *gätör*, *gätön*. Den sammandragna formen den vanliga.

³ Jfr II: 3; *ck* här = *kk* (hårt uttal).

⁴ Jfr anm. 1, 2. — ⁵ Hårt *g*. — ⁶ Hårt *k*.

⁷ Ändelsen -e = -ä W., -e Lm. Gr. ant. *güba* (gubbe), pl. *gübar*.

⁸ Jfr II anm. 5; — anm. 18 nedan.

⁹ Den förkortade formen (*herr'n* = *hårr'n* W.) den vanliga; uttalas med dubbeltryck på *ä*, (*häärr'n*); — första *ä* långt och slutet, andra *ä* kort och öppet. — I två- och flerstaviga masculina på -e (*e*), äfven utom denna declination, utstötes vanligen vokalen (-e, -e) framför artikelsuffixet; t. ex. *göss'n*, *uss'n* (oxen, af *ussä* W., *öksä* Gr.), *lärär'n*, *skräddär'n* (med ringare tryck på andra stafvelsens vokal än i *hårr'n*). — Äfven i enstaviga ord, som sluta på annan konsonant än *g* eller *k* (jfr anm. 28 nedan), ss. *mat*, *fat* (*fat*), *båt*, *gäst*, *håsch* (hals, *has*), *häst* (*hest*), *gåll* (gård), *kår* (*kar* Gr.) o. s. v. utstötes vanligen artikelsuffixets vokal t. ex. *mat'n*, *fat'n*, *båt'n*, *gäst'n*, *håsch'n* (*hasen* Gr.), *häst'n*, *gåll'n* l. *går'n* (fonetiskt lika, *gan*), *kår'n*. — *Bod* blir i best. formen *bön*, — *bon(d)e* (*bonä* Gr.) *bön*, — *ande ä'n*, *bror bror'n*, *far far'n*. — Stundom öfvergår dock suffixvokalen (*e*, *a*) till *ö* (*ö*); t. ex. *kroppönn*, *gubbönn*, *brugunnönn*, *ändönn*, *skälön*, *gravön*, m. fl. — *Bok* (*book*) blir *bójsén*, *väl* (verld) *valén*; *säng sänjön*, (*sæy*, *sæyön* Gr.). *Ackhl* (axel, hl = sl, Lm. *l*) blir *ack-hl-ön*; *vickhl* (vigsel) *vickhlön*. I fråga om enstaviga masculina, som sluta på -n, ss. *sön*, *ton*, *ten*, *ren* (rheno, cervus tårändus) kan sägas, att best. formen i sing. (*sön*, *tön*, *ten*, *ren*) bildas sålunda, att suffixets

Sing., obest. kung, ¹¹	Pl. kungär
gen. » -s	gen. » -s
» best. kungjinn, ¹²	Pl. kungärnä, kungänä, kungän, ¹³
gen. » -s,	gen. » -s, » -s, » -s,
Sing., obest. dröttning, ¹⁴	
gen. » -s	
» best. dröttningjën ¹⁵	
gen. » -s,	
» obest. hånk ¹⁶	
hånkjins, ¹⁷	
Sing., obest. häst	Pl. hästär ¹⁸
gen. » -s	» -s
» best. häst'n ¹⁹	» hästärnä, -äne, -än, ¹⁸
gen. » -s	gen. » -s, » -s, » -s,
Sing., obest. fru,	Pl. fruär, ²⁰
gen. » -s,	gen. » -s,
» best. frun, ²⁰	Pl. fruärnä, -änä, -än, ²⁰
gen. » -s	gen. » -s » -s » -s,
Sing., obest. mär, ²¹	Pl. märär, ²¹
gen. » -s,	gen. » -s,
» best. märën, ²²	Pl. märärnä, -änä, -än, ¹⁸
gen. » -s,	» -s » -s » -s.

vokal öfvergår till hufvudordets vokal, hvilken alltså äfven uttalas dubbelt eller med två utstötningar af rösten (sål. *sô-ön(n)*, *tô-ön(n)*, *tê-ën(n)*, *rê-ën(n)*), hvarjämte dels tonen höjes på det senare vokalljudet, dels ock *n*-ljudet tonar något mera uthålligt än i den obestämda formen. — Jfr *synjôr*, *synjôn*; *tonôr*, *tonôn*; — *tenâr*, *tenân*, *renâr*, *renân*.

I *môrôn* (*mêrân* Gr.) och *aftôn* höjes i best. form. sing. (*môrô'n*, *aftô'n*) slutstavelsens ton (fr. *gravis* till *aculus*), och drages något mer på första vokalen, (som dock icke fördubblas). — Pl. *môr-nâr*, *-nân*; *aft-nâr*, *-nân*.

I enstavviga feminina ss. *lôn*, *bôn*, *en* (*juniperus*), *ren* (*limes agri*) öfvergår artikelsuffixet i sing. till *-ôn*; sål. *lônôn* (*lônen*), *bônôn*, *enôn*, *renôn*; — pl. *lônôr* *-lônôn*; *bônôr* *-bônôn*; *enâr* *-enân*; *renâr* *-renân*.

Ang. best. formerna på *-jîn*, *-jôn* se anm. 12, 15, 17, 25, 28 i denna afl.

¹⁰ Den förkortade formen på *-än* (*ân*, *an*) den vanliga.

¹¹ *kun*, kung. Gr. Jfr. II anm. 12; — *g* hårdt.

¹² Uttal: *kunjinn*; jfr *väjîn*, Gr. (*väjîn*, vägen, af *væg*); *sköjîn*, Gr. (*sköjîn*, skogen, af *skog*).

Jfr anm. 18 nedan.

¹³ Jfr anm. 10; *g* hårdt. — ¹⁴ W. *dröttning* (*g* hårdt).

¹⁵ W. *dröttningjôn*. Jfr. *säng* (*sæg*), *sänjôn*, (*sægjôn* Gr.). Plur. obest. *dröttningâr*, best. *dröttningân*, båda med hårdt *g*; *â* = *a*. Så äfven *byggning-âr* (*-ân*), *tjârng-âr* (*-ân*), *kärringar* (*-na*).

¹⁶ *hånk* (hårdt *k*) = hånk (Byggn. Balk. Kap. 19 § 1), länk af vidjôr. Pl. *hånk-âr*, *hånk-ân*, m. hårdt *k*. Jfr anm. 17.

¹⁷ *kj* (jfr II anm. 10) = *js*. Likaså *stack*, *stattjîn*; *lek*, *letjîn*. Jfr anm. 16.

¹⁸ *hästär*, best. *hästân*, Gr.; *vægär* Gr. *vægân*; *batär*, *batân* Gr. Jfr anm. 8, 10 ofvan, 21 nedan.

¹⁹ Jfr anm. 9 ofvan, 23 nedan.

²⁰ *fru*, *frun* l. *fruôn*, pl. *fruär*, *fruân* W. Jfr IV: 3.

²¹ Jfr RYDQVIST, Sv. Spr. L. L. II ss. 73, 288; — anm. 18 ofvan.

²² Ändelsen *-ën* = *ôn* (*vn*); *märën* = *märôn*.

Tredje Declination. Masculina, feminina, neutra.

Obest. prest, -s; - <i>er</i> , ²³ -ers;	Obest. dräng, ²⁵ drängjer, ²⁵
Best. prest'n, ²⁴ -s; -ernä, -s	Best. drängjinn, ²⁵
-enä, -s	Obest. sön, ²⁶ pl. synjer, ²⁶
- <i>en</i> , ²³ -s	» bok, ²⁷ böcker ²⁷
Obest. dygd -er, ²⁸ -s	Best. bokjën. ²⁷
Best. dygd- <i>en</i> ²⁸	
Obest. bränneri, -s; -ier, ²⁹	
Best. bränneri-ä, -iäs: -iernä, -iän, ²⁹ -in. ²⁹	

Fjerde Declination. Neutra.

Obest. äpple, -s; - <i>en</i> , -s, ³⁰
Best. äpple(t), -s; <i>enä</i> , -s, ³⁰
rikji, -s; rikjën, -s; dikji, dikjën, ³¹
lägji, - <i>en</i> , ³²
hjärtä, ³³
ögä, ³⁴
örä. ³⁴

²³ Ändelserna -*er*, -*en* = *ör* (*or*), *ön* (*on*); *prästür*, *prästin*; *vänén* Gr.; *gäst*, *gäst'n* pl. *gästör*, *gästön*. Jfr anm. 28 nedan.

²⁴ Jfr anm. 9 ofvan.

²⁵ *dräng* (*dræy*), best. *dränmjinn* W., *dræyjinn* Gr.; pl. obest. *dränmjör* (*dræyjer* Gr.) eller *drängår* (med hårdt *g*), obest. *dränmjönn* W. (*dræyyn* Gr.) och *drängån* (med hårdt *g*).

²⁶ *sön*, best. *sö'n* (jfr anm. 9 ofvan), pl. *synmjör*, *synmjön*.

²⁷ *bok* (*bok* Gr.), best. *botjön* W., *bófjén* Gr.; pl. obest. *böckör* W., *bökar* Gr., best. *böckrön* (*bökrén* Gr.) och *böckrán* W. Jfr *fat*, *fatn*, *fötör*, *fötren* Gr.

²⁸ Ändelserna -*er*, -*en* = *ör*, *ön* (*or*, *on*). *Dyggd*, *dyggdön*, *dyggdör*, *dyggdön*. I best. sing. (af *dyggd* etc.) är *första* stavelsen, och i best. plur. den *andra* starkare betona, d. v. s. uttalas mera utdraget och med högre accent. *Sed* l. *sē*, i best. sing. *sed'n* (*sē'n*), l. *sedön* (*seön*), pl. *sedör* (*seör*), *sedön* (*seön*), jfr VI:14. *Natt*, *nattön*,* *nättör*, *nättrön* W. (*näten*, *nätter*, *nätren* Gr.); — *evihet*, *evihetön*; *bygd*, *bygdön* W. — Ut ljudande *k* och *g* uppmjukas framför artikelsuffixet, hvars vokal öfvergår till *i* (*z*) eller *ö* (*v*); t. o. x. *sak* (*sak*), *sakjin* (= *sattjinn* och *satjön* W.), pl. *sakör* (*sáker* Gr.) och *sakår*, best. *sakrán* och *sakrön* (*sákerén* Gr.); — *dagg*, *daddjinn* och *daddjön*; — *vägg*, *väddjön*; — *egg* (*acies*) *eddjön*, pl. *eddjär*, *eddjän*. Ang. *ägg* (*ovum*) m. m. se anm. 37 nedan.

* I *nattön* har *a* vanligen något högre ton än *ö*, men stundom lika låg, allt efter sammanhanget. W.

²⁹ Jfr anm. 23, 28 ofvan; — *-ier* = *iör*; *-iän* = *iön* W. Dessutom den förkortade formen på *-in*.

³⁰ Uttalas med tjockt *l* (*l*, *l*). Den följande vokalen i sing. = *a* (*ä* W.). Gr. ant. *æpla*. Pl. best. och obest. *äpplön* (*æplön* Gr.); (best. ovanl. *äpplönä* W.) — *Fre* (*frö*) best. *freä*, pl. *fren*, best. *freön*. *Knä* (*knæ* Gr.) best. och obest. W.; pl. obest. *knän*, best. *knän* och *knäön*. W. — *Trä*(*d*), best. och obest.; pl. *trän* (*træn* Gr.), best. och obest., samt ngn gång i best. ställn. *träön*.

³¹ Jfr II anm. 10, 15. — Best. pl. *ritjina*, *ditjina* W. — Gr. ant. endast sing. *difjz*, diket.

³² Uttal: obest. *lädji*, best. *lädji* (läget); pl. best. och obest. *lädjön*.

³³ *hjä*(*r*)*ttä* (*jaja*); pl. *hjä*(*r*)*ttän*, — *änä*. W. Jfr II: 17.

³⁴ Jfr II: 16. *ögä*, *ögen*; *örä* *ören* Gr. — Till denna declination torde äfven höra *hugu* (*hufvud*) best. och obest., pl. *hugön*, best. och obest.

Femte Declination. Masculina, Neutra.

Sing., obest. lärärë, -s, ³⁵	Pl. -ë, -s
» best. » 'n -s;	» -rnë, -s
» obest. bol (bord), -s,	» bol, -s ³⁶
» best. bolë(t) ³⁶ -s,	» bolën, ³⁶ -s
» obest. bruk, -s	» bruk, -s
» best. brukji, ³⁷	» brukjën ³⁷
» obest. slag, -s, ³⁷	
» best. slagji, -s, ³⁷	

Bestämnda artikeln ett viktigt medel att skilja masculina och feminina från hvarandra i andra och tredje declinationerna.³⁸

äl'n,³⁹ år (remus),⁴⁰ hed,⁴¹ skäl,⁴² graf,⁴² syll,⁴³ axel,⁴⁴ agn,⁴⁵ ren,⁴⁶ sol-ën,⁴⁷ jord-ën,⁴⁷ själ-ën,⁴⁷ märk(jën),⁴⁸ sak(jin).⁴⁹

Röstens modulation.

³⁵ *Lärärü, lärärn* (jfr anm. 9); pl., obest. = sing., äfv. i genitivus; best. *lärärnä* (-äs) och *lärärôn* (-öns) W. Så äfven *fiskärü, jägärü*; — *gårvärü* (*gårvärä* Gr.), *gårvärn* (*garvön* Gr.), pl. *gårvära, gårvärôn* (*gårvärén* Gr.); *klåkkärü, klåkkärn*, pl. *klåkkärü, klåkkärôn* (*klåkkärén* Gr.).

³⁶ Jfr II: 19; IV: 5; *bol*, best. *bolä* W. (*bol, bolä* Gr.); gen. obest. *bols l. bors* (*tä bors*) uttal. *bösch*; *sch* = *s*, — best. *boläs* (*bolas*). Pl. obest. = sing., best. *bolön* (-öns, W.). Fullst. motsv. är *ol* (ord). — *Hus* (*hus* Gr.) sing. och pl.; — best., sing. *husä* (*husä* Gr.), pl. *husön*; *jus* (ljus) *jusä, jusön*; *brev*, *brevä, brevön*; *mön* (moln) *mönä* (*mëna* Gr.), *mönön*. — Gr.: *dynnön, dynnä* (dygn, -et), — *golv, golvä* (golvet), *golvön*; *läkän, läkänén*. I *bar(n)* (*bar*, jfr *gar*, *garn*, Gr.) bortkastas *n*, i alla former; alltså *barä* (barnet), *baräs* (barnets), pl. *bar, barön* (barnen), *baröns*. Gr. ant. äfven *af* neutr. *ätje*; pl. *ätjer, ätrön*. Enl. W., sing.: ett *ätör* (sällan *ät n*), best. *ätträ*, pl. *ätör, ätrön*.

³⁷ Stamslutande *k* och *g* äfv. i neutrala subst. bli mjuka frfr artikelsuffixen (här *i* och *ön*); Ex. *bruk, brukji* (*brutji*, se II: 15, IV: 11), *brutjön*; *hlag* (= slag; sl, hl. = *l*), *hläjji* (slaget), *hlagön* (slagen), W. (jfr 32 ofvan); — *tak, tatji, tatjön* W. (*tajsä* (obs.) *tajsvn* Gr.); *ägg* (öyvm) *äddji*, pl. *ägg, äddjön* W. (*æg, ægg, æggen* Gr.). Ang. *egg* (acies) m. m. se anm. 28 ofvan. — *Teckön* (tecken) *tecknä*, pl. *teckön, tecknön*. Jfr VII: 8; XIV: 19.

³⁸ I kanten af huivudhandskriften står här antecknadt: *dels* »Sv. Ac. gr. p. 10» — (hvarmed kan afses § 6 å sagda s., men snarare »p. 110»), — samt *dels* »Rydqv., Sv. Spr. Lagar 2 B. pag. 22 ff.

³⁹ Uttal: *än* (*än* Gr.); *änön*; pl. *änär, änän*. W. — ⁴⁰ *Är, ärön*; pl. *ärör, ärön*. W.

⁴¹ *He, heön; heär, hedn*. — ⁴² Jfr anm. 9 ofvan.

⁴³ Användes mest af fackmän. Genus (nu) osäkert. W. — ⁴⁴ Jfr anm. 9 ofvan.

⁴⁵ Uttal: *ang*, som dock föreställer två särskilda ord, *mascul.*, om betecknande *agn* på sädesax, neutr. om betecknande *bete*. I förstnämnda betydelse förekommer biform. *angön*. Best. formerna äro *agnä* eller *agnön* (läs *angnä, angnön*); pl. *agnär* (läs *angnär*), best. *agnän* och *agnön*, (läs *angnän, angnön*). Det neutr. *agn* (*ang*), som tillhör femte decl., heter i best. sing. *agnä* (läs *angnä*), i pl. obest. *ang*, best. *angön*.

⁴⁶ *Ren*, (åkerren, *limes agrä*), best. *renön*. Ang. *ren* (cerv. tär.), se anm. 9 ofvan.

⁴⁷ *Solön, jölön, själön*, W. Jfr anm. 28 ofvan.

⁴⁸ *Mär(h)k* (campus), best. *märhtjön*, W. Jfr IV: 2. — ⁴⁹ Jfr anm. 28 ofvan.

Obs. *far, far'n, fars* (fäsch) pl. *fäder* (någon gång *farär*) best. *farän* och *fädrön*; — *brör* (i högtidl. tal *brodör*), *brörn, brörs* (brösch); *bröder, brödrön*; — *mör, mörs* (mösch), *mörön*. pl.

IV.

Adjectivum.

Declination.¹

Obestämd (stark) form.

I	{	1. stärk, ² stär(k)t; ² pl. stärkä.
go(d), ³ redli(g), ⁴ lyckli(g), ⁴ hål ⁵ (hård), ny, ⁶ blå, ⁷ hvit. ⁸
II		2. svart, ⁹ svart, svart; pl. svartä
lätt, trött, fast . . .
	{	3. äktä, stillä, ringä, främmändē ¹⁰
in-, utrikjis, ¹¹ ut-, invärtes, rättskaffens.

Bestämd (svag) form.

Sing. — plur. stärkä.²

mörår, mörån; — systör (-örs = -ösch), syströn (-öns); pl. sysrrår, sysrrån; — dotör, dotrön, dotörs (-ösch), dotröns, pl. döttrår, döttrån. W.

¹ Jfr Svenska Akademiens Språklära s. 113—117.

² Stårhk* W. (stark Gr.) n. stārht*; best. stārhcä* p. tr. g.; pl. stārhcä* p. tr. g.; — mörhk*, mörht* (mört Gr.), mörhcä*; — skårhp* (skarp, Gr.) n. skārht* (p höres ej, W. — Gu. skarpt), skårhpä*. — sväl (med tjockt l, l), n. sväl^{(r)t} (l); best. o. pl. svälä. Gr. ant. gamal, n. gamat (gam-märt W.). Jfr anm. 16 nedan; XI b. 64, 66.

* Mellan öppen kort vokal och k, l eller p skall högsvenskt r i Ofvansjömålet (i regel) motsvaras af rh, d. v. s. ett med tungspetsen mot gomtaket bildadt skorrljud, åtföljdt af en svag utandning. Jfr III: 48; V: 2. Öfvergång från r till j lär icke förekomma. Jfr ock XIV: 18.

³ Gō, gō, gōtt, best. goā (l. gō); pl. gōā (gō), — den goā l. än där go hårr'n, — fruōn (III: 20); di där go brō (sg.), di där go brōōn, — bullån är goā. — Bre(d), brett, breā (l. bre), (bre, bret Gr.) — än der bre vävōn, ge mäg di där bre bräu (sg). Rådd, rätt, råddä. Språk, språkå, rödblommig; språkå färgōr (lysande färger); — obst. neutrum sing. okänt.

⁴ Afledn. -ig i hsv. motsvaras i detta mål oftast af -in(n), n. -itt, och -u, -utt(t):

a) re(d)lin(n) (rolinn) -itt; pl. rē(d)ligā; lidlin(n) försämlig; stättlin(n) stättlig; serattlin(n) siratlig; ba^(r)schklin(n), -litt, barnslig; licklin(n) (liklig; l efter k); uhlin(n), uslig (hl = l), artin(n), flütin(n); fättin(n), fättitt l. fätti; ductin(n) -itt, ductigā (duktin, duktrga, Gr.). — Deremot mulinn, n. muli (mulz, Gr.), någon gång mulitt, best. form mu'nā*, pl. mu'nā*, i best. ställn. äfven mulinn; (mu'nā* kvällår, mulna qvällår; — mutinn kvällån, de mulna qvällarna); gätin (galen Gr.), gāti; best. och pl. gā^(r)nā; lessin (lesin Gr.) n. lessi, pl. lessnā; vatjin (vaken, vafsin Gr.) n. vatji; best. o. pl. vaknā. W.

* Efter u endast en »aning» af l. W.

b) supu (supig), suputt (ett suputt kräk), best. supu (dä supu krätji) pl. supugā; rusu (rusig), rusutt, rusugā; kåru (karig, själfgod), kårutt, kårugā; mosu (mosig) -ugā; pigu (af pigā) fin, duktig; bankopigu mycket nätt; fālu -utt, färdig; sinnu, -utt, elak; hugglu, -utt, (= huschu, -utt), ruskig; ocknu, jfr XVI: 1; gapu, som häfver ur sig glōp -ōl (glåpord); kutryddju, puckelryggig; stücku, -utt, kort; — hlånglu, -utt (jfr slångrig, Rietz, Dial.-Lex., s. 623) säges dels om (två) i väf inslagna, om hvarandra virade trådar (slingor) af olika färg, dels ock om långa, smala, gängliga personer (utan hållning); — långhlånglutt, långrandigt.

⁵ Det utljudande l tjockt (l) (jfr III: 36); n. hā^{(r)t} (hāt); pl. hātä.

⁶ Ny, nytt, nyā. — ⁷ Blå, blått, blåā l. blå (bla, blat Gr.); jfr rō, rol Gr. rō, rōtt, rōā W.

⁸ (H)vit, (h)vitt, (h)vitā; het, helt, hetā. — ⁹ Hufv.-handskr. svart. — (W. r svagt; pl. svartā).

¹⁰ I uttalet höres ej d; främmänā, W., jfr VII: 15. — ¹¹ Ang. uttalet af kj se II: 10, 15; III: 37.

Comparison.

Regelbunden:

Positivus, stärk	Comparativus, (obest. och best.) stärkärä, ¹²	Superlativus, (obest.) stärkäst ¹² (best.) stärkästö
---------------------	---	---

Oregelbunden:

Positivus,	Comparativus,	Superlativus,
{ go(d) { dåli(g) { on(d) { gammäl ¹⁶ { grof ¹⁷ { hög ¹⁸ { liten* pl. små ¹⁹ { låg ²⁰ { lång ²¹ { mycken ²² { mången** ²³ { nära { stor ²⁵ { trång ²⁶ { tung ²⁷ { ung ²⁸	{ bättär ¹³ { sämër ¹⁴ { värre ¹⁵ { nämmer ²⁴	{ bäst { sämst { värst ¹⁵ { nämst

Egentl. orsaken till denna oregelbundenhet.

¹² Jfr Gr.: rånärä, vakrarä. — Jfr VI: 2*.

¹³ W. bättär. — ¹⁴ W. sämör. — ¹⁵ W. Värre, väsch.

¹⁶ Gammäl (jfr anm. 2 ofvan) och gammöl (gammöl far, gammöl fölltji [folket]). Härjente att märka: positivus *ällru*; comp. *gamlärä* och *üllör*; superl. *gamläst* (och med det förstärkande *all*, som kan sättas framför hvarje superlativus, *all-gamläst*, äfven *gamtös^(st)* och *ällst*.

Comparativus	Superlativus
¹⁷ gröver	grövest
¹⁸ högör	höckst (best. höckstä)
¹⁹ mindör	minst
²⁰ lägör	lägst
²¹ längör	längst
²² mer †	mäscht (all-mäscht) †
²³ flerä ††	ftästä ††

²⁴ Äfven nämmärä, W.

²⁵ störrä

störst (stösch, all-stösch²², gåli stor)

²⁶ trångör

trångust eller trångst

²⁷ tyngör

tyngst

²⁸ yngör

yngst

* Läl'n, n. lälä, w. — ** Mänjinn, w.

† Positivus *mycken* (*myttjen*) n. *myttji*. Jfr anm. 16 ofvan; II anm. 10.

†† Tjockt l (l).

Defectiv Comparation.²⁸

fjerrän²⁹
 få³⁰
 för³¹ —, förrä³¹ först³¹
 se'n (sedan)³²
 (sedan) senn, sennäre, sennäst³³
 etter,³⁴ etterst³⁴
 fram³⁵
 innä³⁶
 utä³⁷
 ner, ne(d)än³⁸
 yfver³⁹
 under†⁴⁰
 millän⁴¹

²⁸ Jfr Sv. Akad. Språkl. s. 119—20. — 1 ett efterlemnadt otryckt, af förf. sannolikt på 1840-talet utarbetadt »Utkast till Svensk Grammatik» finnes i stycket om de adjektiver, som hafva en från den vanliga afvikande comparation, jemväl en anm. ang. comparativus och superlativus af »Partiklarna fjerrän, förr, sedan» etc.

²⁹ *Fjerrän, fjärmôr, fjärmåsst.* W. — ³⁰ Comp. *färrä* W.

³¹ Hela denna rad enl. hufv.-handskr.; (först = *fösch* W.). — I bibladen upptages endast: *förr*.

³² Så enl. hufv.-handskr. I st. f. *sedan*, som ej lär förekomma i (nuvarande) målet, säges *sen*; (*jag skä för di sen*, W.). Jfr nästa anm.

³³ Upptaget efter bibladen; men anmärkes, att förf. först skrivit *senäre, senäst* men sedermera, så godt utrymmet tillät, i båda orden efter *n* inflickat ytterligare en bokstaf, som otvifvelaktigt äfven skall föreställa *n* (jfr Sv. Akad. Språkl. s. 119; — RYDQVIST, Sv. Spr. LL. II s. 469). I (det nuvarande) målet†³⁴ lära hvarken *senn, sennäre* l. *sennäst* förekomma. För adj. *sen* (neutr. *sennt*) uppgifvas comp. *senârä*, superl. *senäst*, äfven *sennst* (sist till tiden). *Sennstå* (l. *sennst*) *nyhetön*, sista (senaste) nyheten. W.

³⁴ *Ättôr, ättô^(r)scht* W. (^(r)sch = *s*).

Comparativus Superlativus

³⁵ *främmôr* främst W.

³⁶ *innôr* innô^(r)scht W.

³⁷ *yttôr* yttô^(r)scht Jfr RYDQVIST Sv. Spr. LL. II s. 440.

³⁸ *nedôr* l. *neôr* nedô^(r)scht

³⁹ *öväôr* l. *yvôr* övô^(r)scht l. yvô^(r)scht

⁴⁰ *undôr* undô^(r)scht

⁴¹ *millô^(r)scht*

* I hufvudhandskr. står *ne(d)än* öfverkörsadt framför *ner*. I bibladen står endast *ne(d)än*. Båda förekomma, W. Jfr XIV: 9.

† Bibladen: *un(d)er*; men *d* lär höras; äfvenså i *undra* (mirari), *under* (portentum), *underverk* (miraculum).

‡* I en kommun af Ofvansjö sockens storlek torde målet dock ej vara fullkomligt enhetligt. Lektor GAJPS anteckningar i vissa fall äfvensom stud. HÖGSTRÖM's uppgifter synas peka i den riktningen.

V.

Räkneorden.

Cardinalia.¹ Ordinalia.² Distributiva.³ Multiplicativa.⁴

1

2

3 etc.

¹ Cardinalia² Ordinalia

1	<i>enn, en, ett^a</i>	<i>förstå(-e)^σ</i>
2	<i>två (tu)</i>	<i>andrá(-e)</i>
3	<i>tre</i>	<i>trējá(-e)</i>
4	<i>fyrä</i>	<i>fjálá(-e)^τ</i>
5	<i>fám(m)^β</i>	<i>fámtá(-e)^ν</i>
6	<i>säx (sex)^γ</i>	<i>sjáltá(-e) 1. sáltá(-e)^γ</i>
7	<i>sju</i>	<i>sjú'ndá(-e)^ρ</i>
8	<i>ättä</i>	<i>ätt'ndá(-e)</i>
9	<i>nī-i^δ</i>	<i>nī'ndá(-e)^ρ</i>
10	<i>ti-i^δ</i>	<i>ti'ndá(-e)^ρ</i>
11	<i>ällvä (ällvön)^ε</i>	<i>älltá(-e)^ε</i>
12	<i>tólv^ζ</i>	<i>tô'tá(-e)^ζ</i>
13	<i>trättón^η</i>	<i>trätt'ndá(-e)</i>
14	<i>fjortón (eller fjort'n)</i>	<i>fjort'ndá(-e)</i>
15	<i>fámton^θ</i>	<i>fám't'ndá(-e)</i>
16	<i>säxtón</i>	<i>säx't'ndá(-e)</i>
17	<i>sjöttón</i>	<i>sjö't'ndá(-e)</i>
18	<i>ä^(r)lón^ι</i>	<i>ä^(r)l'ndá(-e)</i>
19	<i>nittón</i>	<i>nitt'ndá(-e)</i>
20	<i>tjugu</i>	<i>tjugundá(-e)</i>
21	<i>tjugu-en^κ</i>	<i>tjugu-förstå(-e)^σ</i>
22	» <i>-två</i>	» <i>-andrá(-e)</i>
23	» <i>-tre</i>	» <i>-trējá(-e)</i>
24	» <i>-fyrä</i>	» <i>-fjálá(-e)^τ</i>
25	» <i>-fám^κ</i>	» <i>-fámtá(-e)^ν</i>
26	» <i>-säx</i>	» <i>-sjáltá(-e)^γ</i>
27	» <i>-sju</i>	» <i>-sjú'ndá(-e)</i>
28	» <i>-ättä</i>	» <i>-ätt'ndá(-e)</i>
29	» <i>-nī-i^δ</i>	» <i>-nī'ndá(-e)</i>
30	<i>trätti</i>	<i>trätti'ndá(-e)^ρ</i>

	¹ Cardinalia	² Ordinalia
40	förhti ¹	förhti'ndå(-e) ^{1, q}
50	fåmti ¹⁴	fåmti'ndå(-e) ^q
60	sexti ^v	sexti'ndå(-e) ^q
70	sjutti [§]	sjutti'ndå(-e) ^q
80	åtti	åtti'ndå(-e) ^q
90	nitti	nitti'ndå(-e) ^q
100	hundra ^o	hundrådá(-e) ^z
101	hundra-en (ett)	hundra-förstå(-e) ^σ
102	» två (tu)	» -andrå(-e)
103	» tre	» -trådå(-e)
200	två hundrå	två-hundrådá(-e) ^v
300	tre- »	tre- »
400	fyrå- »	fyrå- »
500	fåm- »	fåm- »
600	såx- »	såx- »
700	sju- »	sju- »
800	åttå- »	åttå- »
900	nii- »	nii- »
1000	tus'n ^π	tus'ndå(-e)
2000	två-tus'n ^σ	två-tus'ndå(-e) ^ω
10000	tii- »	tii- »
100000	hundrå-tus'n	hundrå- »

¹ *Distributiva*: (cardinalia)* en (två, tre) på (h)vår; (ordinalia)* (h)vårann l. ann-(h)vår n. (h)vårtannåt, pl. (h)vårann; — (h)vår tredje, — fjålå o. s. v.

* Enligt förfns indelning i det s. 10 anm. 28 omförmålda "Utkast till Svensk Grammatik".

⁴ *Multiplicativa*. Jfr Sv. Akad. Språkl. s. 123 anm. 7: 4, 5. — Uti förfns nyssnämnda utkast till Svensk Grammatik förekommer i Cap. om *Nomen Numerale* bland annat följande: »Andra Numeralia äro: a) *Multiplicativa* (Mångfaldighetstal, Fördubblingstal, Slägttal — — — t. ex. (enfaldig) tvåfaldig, trefaldig — — — enkel, dubbel, tredubbel, — — — enahanda, tvegeganda, treggehanda — — — » För Öfvensjöområdet torde med afseende härå böra anmärkas: en- (två-, tre-) falldinn, — — — enkel, dubból, — enåhannå, mångåhannå. — Bråk: hålv n. hå^(r)t (halft), trejvedel, fjå(r)ndel, fåmt' del, sjätte- (sätte-) del, sjun' del, ått'ndel, nin' del, tin' del o. s. v. Jfr v. φ.

^α För best. art. uppges *enn, e, ett (e)*. — Und. rubrik "Adject. genus" ant. Gnrp. eft. pron. poss af första och andra person: *en, e, at*. — ^β Vokalen *mycket bred* (ss. vid Insjön, Ål socken, Dalarne); likaså i *fåmtón, fåmti* och motsv. ordningstal. — ^γ Äfven *såx*. — ^δ Båda vokalerna uttalas, den senare med *acut* och starkare tryck.

^ε Ex.: *Älvoön par*; — *ll* icke tjoekt i vare sig card. l. ord. — ^ζ *Tölv*; ord. *tö(r)tå* med sväljdt *r*; jfr v. ^ν och ^λ. — ^η Ändelsen i 13—19 *ön = sn*. — ^θ Jfr anm. v. β. — ^ι Ljudförbindelsen (r)l = t; jfr v. ^ξ o. ^λ.

^κ Vid angifvande af ålder o. d. äfven *en å tjugu, fåm å tjugu* etc. — ^λ *Förhti, förhtindå*, äldre uttal (jfr IV anm. 2 o. φ nedan). Yngre uttal: *fö(r)ti, fö(r)lindå* med sväljdt *r*. W. — ^μ Jfr anm. v. β. —

^ν Ej *såxti*, W. — ^ξ Ej *sjötti*, ehuru *sjöttón* och *sjött'ndå*, W. Jfr ordningstalen. — ^o Äfven *etthundrå*. —

^π Äfven *ett-tus'n*. — ^ρ Sällan *tu-tus'n*. — ^σ Uttal: *föscht-å*. Ordningstalens sluttjud i masc. o. fem. -å(a), i neutr. e. W. — ^τ Tjoekt *l* (*fjåla* Gr.). — ^υ Gr. *fåmta*. — ^φ Vokalerna *u* och *i* i *sjun'då, ni'ndå, ti'ndå* och dermed samsatta, *tråtti'ndå, förhti'ndå* (jfr ^λ) uttalas med dubbeltryck; likaså bråktalen *sjun' del, ni'ndel, ti'ndel*. — ^χ Vanligare än *ett-hundrådá*. — ^ψ *Tu-hundrådá* mindre vanligt. — ^ω *Tu-tus'ndå* mindre vanligt.

VI.
Pronomen.

		<i>masc.</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>
personale: sg. jag	du	hann ¹	hön ²	hä
		hans's ³	hennes ⁴	
			hännärs ⁴	
	mäg däg säg	hönnöm ⁵ (hönöm)	hännä ⁶	hä
	pl. vi	ni ⁷	döm ⁸	
	öss er ¹⁰ säg		deräs (deras, döms's) ⁹	
			döm ⁸	

¹ Äfven -'an^{a,β} (fristående eller vidhängdt) samt -n; t. ex. 'an geck ut, när 'an (när han), hlog-'an (slog han), skojå-n (skojade han), så-n, på-n, för-n; jfr anm. 2, 5.

^a Äfven ngn gång eljest bortkastas det hsv anljud. h, t. ex. ur (u) = hur, 'on = hon. Rent tillfälligt höres ock någon gång h frfr vokal, som i motsv. hsv ord saknar aspiration; t. ex. härkä för örkhå (orka). W. Jfr. IV: 2*.

^β Stundom betecknas med -an, -n äfven pronomen indef. en (man), t. ex. när-an (när en, när man); skå-n (skall man); an kan då int undrå på hä int. W.

² I bibl. står hön², säkerligen likvärdigt med hön i hufv.-handskr. Vokalen uttalas som o i hsv mon, dön, — äfven då h bortfaller; jfr I ^a ofvan. Ex. 'on änt inne; hadd'on; sä'on; har'on vari tockön alltjamt? W.

³ I fört:n's handskrifter till bl. annat denna föreläsning användes stundom öfver a, o, e, promiscue och utan förklaring. tecken, någorlunda sammanfallande med det härofrån öfver o anbragta. Dessa tecken synas icke alltid ha samma betydelse. Skiljaktigheterna i tecknens utseende, vare sig de mera likna en hake eller en omvänd circumflex l. d., synas emellertid icke utmärka ngt best. olika characteristicum i fråga om tecknets betydelse. Stundom torde med dylikt tecken ej säses andra ljudskiftningar än de, som af förf. eljest betecknas med ä, ö, ë. I andra fall synes användandet af sådant tecken blott innefatta en antydning, att der i fonetiskt afseende föreligger något, som ur en eller annan synpunkt förtjenar att uppmärksammas. Jfr anm. 13 nedan.

⁴ Äfv. hansós W. — ⁴ I hufv.-handskr. står endast hennärs (rs = s), i bibl. hennes, hennars. I orten säges (nu) hännäs o. hännäs, någon gång äfven hännässöss. W. (känner deremot ej hennars). Från andra håll uppges äfven hännäs och hennases.

⁵ Hufv.-handskr. hönnöm, bibl. hönöm. Vanl. säges hönnämm (och när det talas på stortt, hännämm). Förkort. former: -önn, -n. Ex.: hön jord-önn (jord-n) lycklinn; — jag gā-n en hlant.

⁶ Hufv.-handskr. hännä (W. hännä), bibl. hennä, som icke är alldeles uteslutet. — Förkort.: -änä, -nä, -nä; t. ex. am -änä, tā -nä (till henne), är-nä, mot-na. — Sällsynt form: hännän. W.

⁷ Jfr anm. 11. — ⁸ Döm W. — ⁹ Hufv.-handskr. deräs, döms's; bibl. deras, döms's. (W. deras, deräs, döms, dömses).

¹⁰ Äfven äddör (eder); — ni gör äddör olycklin. W.

Obs. *nī*¹¹; vidare suffixerna: 'n och *nä* (na).¹²

possessivum: sg.	masc.	fem.	neutr.	pl. minä ¹³
1. minn ¹³		mīn (mī) ¹³	mitt ¹³	
2. dinn ¹³				sinä ¹⁵
3. sinn ¹³				vårä ¹⁶
1. <i>vänn</i>	<i>vârom</i> ¹⁴	<i>vårt</i> ¹⁵		erä ¹⁶
2. <i>erän</i> ¹⁷	<i>erom</i> ¹⁴	<i>ert</i> ^{15, 17}		
3. sinn				
demonstrativum: sg.	dēnn ¹⁸	dēn	dä, hä, -ē' (it)	
	dennä ¹⁸		dettä ¹⁸	
	denn dēr, denn här ¹⁹			
	sjēlf ²⁰		sjel(f)t ²¹	» sjelfvä ²²
relativum:	som			

¹¹ Förmodl. syftas på ordets uppkomst och dess användbarhet ss. tilltalsord. I förf:ns Utkast t. Sv. Gr. hänvisas betr. *nī* till GRIMM, Deutsche Gr. IV:313.

¹² Hufv.-handskr. 'n, *nä*, bibl. n, na. Jfr anm. 1, 6 ofvan; III: 9.

¹³ Pronomina poss. i texten upptagna enl. hufv.-handskr. I bibl. står:

minn, min^{*}, mitt pl. minä^{**}
 dinn . . . †
 sinn
 vänn, vårrom, vårt†† » vårä
 eränn, erom, ert†† » erä.

* Antagl. *î* = *ī*. — ** Jfr anm. 2* ofvan. — † Punkteringen torde antyda häföndet af *din*, *ditt*, *dinä*. — I nuv. folkmålet finnas ock de singulara femininformerna *din* och *sin* samt neutr. *ditt*, *sitt*, äfvensom pluralis p. tr. gen. *dinä*, *sinä* (*sin*). Gr. ant. *mīn mīn mit*; *dīn dīn*. — †† Jfr anm. 15 nedan.

¹⁴ Ex. *vârom stintä*; *erom* (*ärom* l. *äddrâmm* W. -om = *âmm*). — Ytterligare en motsvarande femininbildning har uppgifvits, nml. *anndrâmm*, biform till (fem.) *annân*, masc. *annân* (*ann*), n. *annât*. Best. formerna, sing. masc. o. fem. 'n *andrâ*, den andre (t. ex. *Oscar 'n andrâ*) och 'n *andôr*, — neutr. *dä andrâ* l. *dä andôr* (t. ex. *husâ*). — Plur. obest. *andrâ* och *andôr* p. tria gen., hvarförutom är att märka *annôr* i ordstäfvet *annôr tiôr*, *annôr scôr* (jfr III: 28). Best. pl. p. tria gen. *ä nandrâ* och *ä nandôr* (t. ex. *gossân*, *stintôn*, *husôn*). W.

¹⁵ Beteckningarna *rt* och *rt* (jfr anm. 13 ofvan) torde motsvara Lm *t*. I *vårt* öppet *ä*. För *ert* såges nu *ärät*, *äddrät*. W. — ¹⁶ Jfr anm. 13, 17.

¹⁷ *ärân* (*äddrân*) W.; jfr 13—15 ofvan. Pl. *ärä* (*äddrâ*) o. *äddôr* p. tria gen.

¹⁸ Hufv.-handskr. har: *dēnn dēn hä* — *ē' (it)*,

bibl: { *dēn dēn*, † *dä*
 { (*dennä* . . . *dettä*)

† Jfr anm. 2* ofvan. I fem. *e* långt. — Dessutom uppgifves: *änn* l. -n, fem. *än* l. *nä* (ex. *ta nä*) n. *dä*, (*hä*), l. *ä*.

¹⁹ Vanl. *än dâr*, *än här*, n. *dä dâr* (*ä dâr*), *dä här*; pl. = n. sg.

²⁰ *sjölv* l. *själv* m. tj. l. (*t*). — ²¹ I uttalet höres ej *f* (*sjä^(rt)t*). — ²² *Själlvä* m. tj. ll.

	<i>masc.</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>	
interrogativum: sg.	ockänn ²³	ockēn	ockē(t) eller hvä	» ockä
	ockēndera ²⁴			
indefinitum: sg.	nänn	nå(n) ²⁵	nä'	» närä
				» sömligä
	hvä ²⁶		hvärt ²⁶	
	hvä å en			
	ocken som helst			

VII.

Verbum.

Starka

8 klasser i Götiskan¹

Scaga

3 klasser i Götiskan.²

Hjelpverber: ha(fva),³ skola,⁴ må, lära,⁵ töra,⁶ kunna,⁷ värä,⁸ bi (blifva),⁹ vardt, vurdti.¹⁰

²³ Hufv.-handskr.	<i>ocken</i>	<i>ockēn</i>	<i>hvä</i>	pl. <i>ockä.</i>
	<i>tocken</i>			
bibl.	<i>ockēnn†</i>	<i>ockēn</i>	<i>ockē(t)</i>	» <i>ockä</i>
	<i>ockēndera²⁴</i>		<i>hvä</i>	

† Förf. anm. här: "Motsvaradt af det demonstr. *tockēnn*." W. *ockōnn*, fem. *ocken* o. *ockōn*, n. *ockä* pl. *ockä*; — *Tockōnn* l. *tockōnenn*, fem. *tocken*, *tockōn* l. *tockōnēn*, neutr. *tockä*, pl. *tockä*. — »En tocken en» = (masc.) *enn tockōnn enn*, (fem.) *en tockōn en*. I utrop tillägges vanl. å (*åh*): *tockōnn-enn-å*.

²⁴ *Ockōn(n)derä* n. *ockäderä*; pl. *ockäderä* (*ockäderä*).

²⁵ Så i hufv.-handskr.; i bibl. *nänn*; (det slut. *n* höres stundom. W.); pl. *närä*.

²⁶ (*H*)vär, (*h*)vårt. W. Pron. recipr. (*h*)vårann.

¹ Jfr Uppström, Aivaggeljo þ. Maþþ. Upsala 1850 p. 115—16; (II uppl. p. 95—6).

² Uppström, l. c. p. 117; (II uppl. s. 97). — ³ præst.: *haddä* eller *hadd'* (*ha'*); — Supin. *havi'*, part. pres. *havånöss* (jfr anm. 15 nedan).

⁴ Inf. ätven *skä*, imperf. *skullä*, *skull*, sup. *skä*, particip. pr. *skolänä* (jfr anm. 15 nedan).

⁵ Jfr Sv. Akad. Språkl. s. 135; Rydqvist, Sv. Spr. LL. I s. 69. anm*; HELLQVIST, Studier i 1600-talets Svenska, Ups. 1902, s. 143. — I ungefärl. den betydelse, som förevarande verb har i riksspråket, d. ä. med en viss anklång af tvång, ovillkorlighet, tillåtlighet l. d. (få, få lof, måste) förekomma i Ofvansjömålet pres. *lär*, (förkortadt) *lä*, och imperf. *lårdä*, *lård'* (*rd = ð*); t. ex. *ä lä föll gå endä*, det får väl gå ändå; — *nu lär jag gå*, nu får jag lof att gå; — *jag lård gör di*, jag måste göra det; så *lård jag kasär di*, så fick jag lof att (blef jag tvungen att) kassera det. — Supinum saknas, hvadan perfectum ersättas med »*har vāri tunjin*» (tvungen; jfr XI kl. 4 a anm. 46, och b anm. 47).

* Till *bemärkelsen* öfverensstämma *lär* och *lård* ganska noga med, enligt anteckningar af utg. från åren 1870—73, i Näs, Nordmarks och Jösse härad af Wermland förekommande: (*je*) *lyter*, Nordm. — *ljuter*, Näs (får, tör, törs, är tvungen), *löt* (*lutte*, Arvika), af *liuta*. Jfr XI kl. 5. a 97; RIETZ, Sv. Dialekt-Lex. *liauta*. I fråga om supin. har utg. ej antecknat annat än att det saknades i Nordmarken.

Hsv (att) *lära* (*docere*, *discere*) heter på Ofvansjömålet (*tä*) *lärä*, med fullständig flexion. Pres. *lär*. (ej *lä*), imperf. *lård'* uppges till uttalet öfverensstämma med de förutnämnda hjälpverbsformerna men sägas icke af språkkänslan sättas i samband med desamma. — Supinum heter *lärt*, part. præst. pass. *lård* (: ex. *jag har vorti lård tū gör så*). En *lård* man = *en lård kär*. Part. præst. act., teoretiskt, *låränä*.

Böjning.

	Indicativus	Conjunctivus
<i>Presens:</i>	jag är ¹¹	jag värē, må värä
	du »	du »
	han »	han »
	vi »	vi »
	ni »	ni »
	döm »	döm »
<i>Imperfectum:</i> ¹²	jag var	jag vor(e), måtte (skulle) värä
	du »	du »
	han »	han »
	vi »	vi »
	ni »	ni »
	döm »	döm »

Perfectum: jag har väri etc.

Plusquamperfectum: jag hade¹³ väri etc.

Futurum simplex: jag skä värä.

» *exactum:* » skä ha väri.

Imperativus: 2 pers. sing. vär.¹⁴

Infinitivus: (att) värä, ha väri, skä värä.

Participium: pres. värändē.¹⁵

Supinum: väri.

(Reflexioner).

Med hänsigt till den traditionella sammanställningen af hjälpverbet *lär* med *lata*, *låter*, *Danska lær* af *lade*, *mena*, *tro*, *förmoda* (jfr *MOLBECH, Dansk Dialekt-Lex.*), kan anmärkas, att *lata*, *sinere*, på Ofvansjömålet heter *lättå*, (*lätt'*); ex. *vi skä lätt' döm gå*; — pres. (jag) *lätter*, imp. *lätt*, perf. *har lättå* i. *lätti*; imperat. *lätt* (ex. *lätt-ån gå*, *låt'en gå*, *lätt vär di*, *låt vara det*). *Låta*, *sonare*, heter deremot *låtå*, pres. *låtår* (*låtör*); imperf. *let*, sup. *lätti* (har *lätti* etc.); part. pres. (teoret.): *låtånä*; det sista anförda äfven substantivt, t. ex. *hvå är di där för låtånä* (= oljud). Jfr XI kl. 2 a anm. 18; — (*SÖDERWALL, Ordök öfv. Medeltidsspr. lata*; *BERTZ, Dial.-lex. la*).

⁶ *Törå*, pres. *tör*, imperf. *tör(d)* (*rd = d*).

⁷ Inf. *kunnå* och *kunn*, pres. *kann*, impf. *kunnå* (*kūna* Gr.), sup. *kunnå*.

⁸ Gr. *vara*, *var*, *varz*. — Infinitivens slutvokal tecknas i begge de förevarande handskrifterna ömsom med *ä*, ömsom med *a*, utan skönjbar grund till skiljaktigheten, som knappast är afsigtlig. Enl. *GRIP* skall infinitivens slutljud vara *a = å* W. — Stundom utlämnas dock slutvokalen, så att det äfven säges *vår*, *lår*, *komm*, *kann*, *dickt*, *tål* (tala), *kux*, *fråg*, *svår* (svara) i st. f. *vårå*, *lårå* etc. Då slutvokalen bortfallit, inskjutes stundom *ö* mellan *k* och *n* i stammen; t. ex. *råkön*, räkna, *teckön*^{*}, teckna.

^{*} *Teckön*, äfv. subst., tecken (III: 37). Ang. *teckön* ss. utrop se XIV anm. 19.

⁹ De förkortade formerna *bi*, *bir* de vanliga.

¹⁰ Inf. *vardå*, mindre vanlig; praet. *vardt*; sup. *vurdti* (*vorti*). *Vardt kallå* = kallades; *har vorti* (sällan: *blivi*) *kallå* = har kallats; *skå bi kallå* = skall kallas. Jfr VIII anm. 8.

¹¹ Eller *ä* (a). — ¹² Jfr VIII: 5. — ¹³ Jfr anm. 3 ofvan. — ¹⁴ W. *vår* och (3 pers.) *våri* (vare; *våri tack* = *vare tack*). — ¹⁵ Particip. pres. af *värä*, som icke upptagits i bibliden, finnes i hufvudhandskr. tecknadt så nära ytterkanten af en högersida, att tillräckligt utrymme endast funnits för de fem första bok-

VIII.

Hufvudverber.

1 Conjugation.¹Inf.: kallä²2 Conjugation.¹böja² (tro)¹⁰
köpa²3 Conjugation.¹taga²

Böjning.

Activum.

Indicativus presens: jag kallär ³	böjer ¹¹ (tror)	tar ¹⁷
du »		
han »		
vi »		
ni »		
döm »		
Conj. præsens: kallē ⁴ (må kallä)	böje	tage (gifve)
Ind. Imperf.: ⁵ kallä ⁶	böjde (böjd ⁷) (trodde) ¹²	tog
	köfte (köft ⁷) ¹²	
Conj. » kalla ¹ (måtte, skulle kallä)	böjde (trodde)	tog(e) ¹⁸
Ind. Perfect.: har kallä'		
Ind. Plusquamperf.: hade »		
» Fut. simpl.: skä kallä		
» » exact.: skä ha kallä'		
Conj. Perfect.: må ha kallä'		
Conj. Plusquamperf.: måtte, skulle ha kallä'		
Imperativus: kallä	böj, köp (tro)	ta(g)

stäfverna (*vāran*, möjligen = *vārān*). Efter *n* förekommer i papperet ett hak, och ha de återstående skriftecknen öfvergått i kanten af nästa blad, men så ofullständigt, att det ej kan säkert bestämmas, om der bör läsas *de*, *e* eller hvad? I analogi med det (se VIII: 7) tydligt utskrifna *kalländē* kan *vārānde* anses äsyftadt, — *vārānē* (*vārānū*) dock ej uteslutet. Jfr *vāxānū grō(d)ā*, *levānū livā*, *gällānū lag*; — *bjuānū tā jässpōss* (bjudande till bröllopp, gästabad), — *stridnū* (stridande) *mot Guss bu(d)*; *svällānū*, *sjungānū*, *illālātānū*, *lārānū*, *frāgānū* etc. W. — I »*daglitt tāt*» (= *vårdslag*) säges *vārānūs* och *vārānōss*, *havānōss* (jfr anm. 3 ofvan), — *kom gānōss* (*välltānōss*), kom gående (vältande), *sā tā sīgānōss*, *olōvānōss*, *unnāntānōss** (undantagandes), *māg ovetānōss*.

* I förf. utkast till Sv. Gr. ha particip. på *-andes*, med en hänvisn. till GRIMM D. GR. IV p. 46, antecknats i det passiva böjningsschemat, dock inom parentes. Jfr RYDQVIST Sv. Spr. LL. I. 413—24, 478—82. NORREN Altschw. Gr. §§ 439—41, 464—5. KOCK, Histor. Bidr. t. Sv. Formlär. i Nyare Bidr. t. Sv. Landsmål. XV: 5 s. 50 ff.

¹ Jfr Svenska Akad. Språklära, p. 161. — ² Jfr VII anm. 8. — ³ Slutstafvelse vokalen *ā* (*a*); *kallār*, *tālār*, *berättār*. GR. *talar*, *vēntār*. — ⁴ *ē* här = *e*.

⁵ Tempusbeteckningen — här Impf. — angifven endast i bibl. I förf:ns utkast t. Sv. Gr. anm:s, att »hvad som i svenskan och öfver hufvud i de *Gothiska** språken vanl. kallas Imperfectum borde enligt någras exempel rätteligen kallas Præteritum». Den angifna grunden af etymologisk natur: s. k. imperf. i de *starka* verben egentl. ett *præteritum reduplicatum*, i de *svaga* en sammansättning af stammen med ett ursprungl. præteritum. Jfr Aivaggeljo J. M. s. 126 och förf:ns i *Frey* 1849 s. 353 ff. intagna anmälän af MUNCH, Det gotiske sprogs Formlære.

* Förf. skref och sade eljest alltid *götiska*. Jfr förf:ns uppsats »Om Svea och Göta namnets utseende i fornda dagar» i *Frey* 1847 s. 257—66, o. den ogillande rec. af STRÖMBORG, Sv. Språkl. i *Tidskr. f. Literatur* 1852 s. 447—8.

1 Conjugation.	2 Conjugation.	3 Conjugation.
Infinitivus: kalla ² (ha kallä', skä kallä)	böja (tro)	ta
Particip.: kalländë ⁷	13	tan'dë ¹⁹
Supinum.: kallä' ⁶		täji' ²⁰
<i>Passivum:</i>		
Præsens: kalläs	böjes ¹⁴	tas
Imperf.: kallädes (eller) kalläs ³	böjdes ¹⁵	togs, tog(e)s ²¹
Particip. præter.: kalläd ⁹	böjd ¹⁶	täjinn ²²

1. ²³	2. ³¹	3 (starka) Conj., se nästa afd.
hetä ²⁴	döljä ³²	sättä ⁴⁰
(vetä) ²⁵	glädjä (glä) ³³	tämjä ⁴¹
vettä ²⁵	göra ³⁴	qväfvä ⁴²
liggä ²⁶	smörjä ³⁵	väljä ⁴³
litä ²⁷	(spörjä) ³⁶	kräfvä ⁴⁴
lefvä ²⁸	stä(d)jä ³⁷	vänjä ⁴⁵
lyftä ²⁹	sä(g)jä ³⁸	säljä ⁴⁶
fästä ³⁰	läggä ³⁹	(dväljäs) ⁴⁷

⁶ *kallä* W. — Gr. *sigla, mala*. — ⁷ Jfr VII anm. 15. — ⁸ *Kallädes* (*kallädöss* W.) numera föga brukligt; jfr VII anm. 10. — ⁹ Uttalas (nu) *kallä* W.

¹⁰ Förf. har ofvan raden skrivit R. 3., hvilket synes åsyfta 3:dje Conjug. enl. RYDQVIST Sv. Spr. L. L. I ss. 37, 116. — ¹¹ Ändelsen *-er* i regeln = *ör*; t. ex. *böjjör, levör* (lefter), *sägör*, (anm. 38 nedan) *tyttjör* (tycker), *hlinkör* (slinker), *liggör*. — ¹² *Böjjä* och *böjjä*, äfv. *böjd* W. — Gr. *lästa, tæmda, hoda* (hörde); *foð* (sköljde), *foð* (*förd* W. följde), *fsöfte* (*köfftä*). De förkortade formerna ganska vanliga.

¹³ Particip. præes. *böjjänä, böjjänöss; trönä* (troende); — *enn trönä*, en troende.

¹⁴ *Böjjäss*. W. Inf. lika (ej på *-öss*). — ¹⁵ *Böjjöss, viggöss, köfftöss*; — äfv. *mindöss, trivdöss* W. — Gr. ant. *badēs* (*beddöss*, W.); jfr XI a. anm. 17. — ¹⁶ Ex. *böjjä äv ärön*.

¹⁷ Icke förkortade former: *dreckör*, dricker, af inf. *dreckä* (jfr XI a. anm. 53), *hlippör* (slipper), *liggör, lätör*. — ¹⁸ Fullst. konjunktiv form *togä*. W. — ¹⁹ *Tändä* W. — ²⁰ *Täjji* W. (*tæj* Gr.).

²¹ Ind. vanl. *togs* (äfv. *togöss*, t. ex. i bem. gnabbades); konj. regelrätt *togäs*, (föga brukligt).

²² *Täjjin* W. — ²³ Jfr Sv. Akad. Språkl. s. 166 (oregelbundna verber af första konjugation) med anm. 4 s. 167. — ²⁴ Jfr XI, kl. 2: a 20, b 14. — ²⁵ *Vettä* (*scire*, Gr. *vetu*), *visstä* (l. *visst*, *nog visst an hä*), sup. *vettä*. — Förekommer ej i bemärkelsen *vergere* = *liggä åt*; (*ä liggör åt sör-siän, nör-siän*). Jfr RYDQVIST, Sv. Spr. L. L. I s. 220, 277—8.

²⁶ Jfr XI kl. 1: a 5. RYDQV. l. c. I s. 150. — ²⁷ Förkort. *lit*; *du kan lit på mäg*. Imperf. och sup. *litä*. — ²⁸ RYDQVIST l. c. I s. 287; (*tä*) *levä, levvä, levä*; præes. *levör*. — ²⁹ *Lyftä*, i inf., imperf. och sup. — ³⁰ *Füstä*, imperf. *füstä* (l. *füst*; *än füst fast dä*), sup. *fästä*.

³¹ Sv. Akad. Språkl. s. 174 anm. 7. — ³² *Döljä, dördä, dört*. — ³³ *Glä* (*gläa*); *glädd*, *glätt*.

³⁴ *Jöra, jördä* (*jörd*), *jört*; Gr. *göra, joda*. — ³⁵ *Smörjä, smördä, smört*.

³⁶ Activum sällan anv. Pass. præes. *spörs* (*ä spörs nog*). — ³⁷ *Stäjä* (*stäj*, *stä*), *stadd*, *stätt*.

³⁸ *Sägä, sä, sackt*; *sägänä* (numera hårdt *g* i inf., præes., part.). — ³⁹ *Läggä, lä, lackt*. — ⁴⁰ *Sättä*, *sätt*, *sätt*; jfr *sittä*, XI kl. 1 a 13. — ⁴¹ *Tämjä* l. *tämji, tämmdä* l. *tämmd*, *tämmt*. — ⁴² *Kvävä, kvävd*, *kväfft*. — ⁴³ *Väljä, värdä* l. *värdä, vört* l. *vört*. Gr. *væda, væt*. Jfr *sväljä, svöldä* (Gr. *svæda*) *svält*; XI kl. 4 b. anm. 57. — ⁴⁴ *Krävä, krävvä, kräfft*. — ⁴⁵ *Vänjä*, vanl. *vänji, vängd*, *vängt*. — ⁴⁶ *Säljä, sälldä, sällt*. — ⁴⁷ *Dväljäs, dvä^(r)döss, dvä^(r)ts*.

IX.

3. (Starka) Conj.

(Rationell indelningsgrund).¹ — Sv. Acad. gramm. indelar dessa i 12 klasser.²

- 1) långt *a* till *o*
ta(gä), dra(gä), farä³
- 2) kort *a* till *ö*
fallä⁴
- 3) kort *e* till *a*
a) be(dja)⁵
b) hjälpä, stjälpä (stälpä)⁶
- 4) långt *i* till *e*
li(d)ä, ri(d)ä, skrivvä*⁷
* Undantag: gifva (ge)⁸
- 5) kort *i* till *a*
finnä, drickä (dreckä), slippä⁹
- 6) långt och kort *u* till *ö*
bju(d)ä,¹⁰ sugä¹¹
huggä,¹² sjungä¹³
- 7) långt *y* till *ö*
flygä,¹⁴ brytä,¹⁵ nypä,¹⁶ nysä,¹⁶ rytä¹⁵
- 8) långt *å* till *ä*
grätä,¹⁷ låtä,¹⁷ förlätä
- 9) kort *å* till *ö*
hållä¹⁸
- 10) långt *ä* till *a* (sup. *u*) eller till *a* (sup. *ä*)
bärä,¹⁹ skära¹⁹
dräpä,²⁰ (qvä(d)ä)²¹
ä till *o* (sup. *u*)
svärä (svärjä)²²
ä till *o* (sup. *ä*)
vräkä,²³ gräfvä²⁴
ä till *å* (sup. *ä*)
ätä²⁵

¹ Kantanteckning i hufvudhandskriften. — ² Jfr Sv. Akad. Språkl. pp. 177—9. — ³ Jfr XI kl. 3 a. 28.

⁴ XI kl. 2 a. 21. — ⁵ XI kl. 1 a. 17; XII: 36. — ⁶ XI kl. 4 b. 59; XII: 31. — ⁷ XI kl. 5 a. 94. — ⁸ XI kl. 1 a. 2. — ⁹ XI kl. 4 a. 62. — ¹⁰ Jfr XII: 33. — Sv. Akad. Språkl. s. 181. — ¹¹ XI kl. 6 a. 107. — ¹² XI kl. 2 a. 25.

¹³ XI kl. 4 a. 44. — ¹⁴ XI kl. 6 a. 108. — ¹⁵ XI kl. 6 a. 101. — ¹⁶ XI kl. 6 a. 115, 117. — XII. — ¹⁷ XI kl. 2 a. 19.

¹⁸ *Hållä, höll, hulli*. Jfr XI kl. 2 a. 22, der förf. (afsigtligt eller icke?) skrivit *halla*; jfr *hallärä* (hängare), — *hallhakä*, — *ha hall på säg* (hålla inne med det som ej skall sägas).

¹⁹ XI kl. 1 a. 12. — ²⁰ XI kl. 1 b. 7. — XII: 6. — ²¹ XII: 18. Sv. Akad. Språkl. s. 180. *Qvä-ä*, impf. *qvä'* l. *qväddä*, sup. *qväi*. Subst. *qvää*, *qvåde*. — ²² XI kl. 3 a. 29. — ²³ XI kl. 1 a. 7; XII: 27. *Vräkä*, *vrok* l. *vräktä*, sup. *vräckt* eller *vräkji* (= *vrättji*). — ²⁴ XI kl. 3 a. 32. — XII: 9. — ²⁵ XI kl. 1 a. 14.

- 11) kort *ä* till *a* (sup. *u*)
 smältä,²⁶ skälfvä²⁷
 12) långt *ö* till *o*
 löpä²⁸
 13) oförändr.²⁹
 kommä,³⁰ söfvä.³¹
 (Obs. *skillnaden* mellan *söfvä*³¹ och *söfvä*).³¹

X.

Historisk indelningsgrund. RYDQVIST, SÄVE.

Sv. A.	RYDQVIST
10, 10,2 . . ., 10,3, 13	1. gifvä (ge)
2, 6, 8, 9, 12	2. låtä, grätä
1, 10,2	3. farä
3, 5, 6, 11	4. brinnä
4	5. gripä
6, 7	6. skjutä

De starka verbernas *antal*.

RYDQVIST ¹ upptager för	SÄVE upptager	
<i>Fornsvenskan</i>	för <i>Dalmålet</i>	för <i>Gotthandsmålet</i>
i 1 kl. 30 verb	i 1 kl. 20 verb	i 1 kl. 18 verb
» 2 » 19 »	» 2 » 11 »	» 2 » 13 »
» 3 » 33 »	» 3 » 16 »	» 3 » 22 »
» 4 » 70 »	» 4 » 54 »	» 4 » 49 »
» 5 » 42 »	» 5 » 26 »	» 5 » 35 »
» 6 » 45 + () ² »	» 6 » 25 »	» 6 » 29 »
<hr/> = 239	<hr/> 152	<hr/> 166
Anomala 10 ³	5	5
S:a 249	<hr/> 157 ⁴	<hr/> 171 ⁴
— 214 ⁴	202 ⁴	
<hr/> : 35 ⁵	Hels. 8	
	Värml. 3	
	Medelp. 1	
	<hr/> 214 ⁴	

²⁶ XI kl. 4 a. 58; XII: 29. Sv. Ak. Språkl., s. 180, anm. 3. — ²⁷ XI kl. 4 b. 62; XII: 19. Sv. Ak. Språkl. s. 179—80. — ²⁸ XI kl. 2 a. 26; XII: 13. — ²⁹ Sv. Ak. Språkl. s. 179. — ³⁰ XI kl. 1 a. 10. — ³¹ *Sövä, söv, suvi*, intrans. — *Sövä, sövdä, söfft* trans. W.

¹ Svenska språkets LL. I ss. 149 ff., 224, 234, 239. — ² Parenthesen torde afse de af RYDQVIST l. c., ss. 234, 239 och 246 omnämnda, från IV:de till VI:te klassen öfvergångna. — ³ Jfr RYDQVIST, l. c., ss. 265—6 ff.

⁴ Jfr SÄVE, De starka verberna i Dalskan och Gotthandskan, Upsala 1854 s. 26: »De hittills funna

Antalet starka verber i Ofvansjömålet⁶ i förhållande till Rvdqvist's och Säv'e's uppgifter.

<i>Ofvansjömålet</i> ⁶		
i 1 kl. 17 verb		
» 2 »	9	»
» 3 »	10	»
» 4 »	35	»
» 5 »	33	»
» 6 »	32	»
Anomala	6	»
S:a 142		

R. Fornsvenska: 249	Dalska: 157	Gottländska: 171
Ofvansjömålet: 142	142	142
Öfverskjutande antal: 107	15	29
32		
<hr style="width: 100%; border: 0; border-top: 1px solid black; margin-bottom: 5px;"/> 75 ⁶		

Orsaken till Ofvansjömålets underlägsenhet i detta hänseende: Inskränkta område. — Närmare beröring än Dal. och Gottl. med s. k. bildadt folk. De starka verbernas öde i allmänhet.

starka verberna i Dalskan äro 157 och i Gottländskan 171, bland hvilka hela antalet särskilda verber, som de två målen ega tillsammans, utgör 202. Lägges härtill de här upptagna Helsingska, 3 Värmländska och 1 Medelpadiskt, som icke finnes i Dal. och Gotl., så varder hela antalet 214*.

⁵ Utmärker det öfverskjutande antalet fornsvenska starka verb.

⁶ Jfr afd. XII och XIII.

XI.

a.

Förteckning öfver ännu bibehållna starka
verber i Ofvansjömålet.¹

b.

Öfverg. till svaga.¹

1 klassen.

gifvä² (ge), söfvä,³ väfvä,⁴ liggä,⁵ vägä (vog),⁶ vräkä,⁷ stälä,⁸ (für)nimmä,⁹ kommä,¹⁰ värä,¹¹ bärä,¹² skärä,¹² sittä,¹³ ätä,¹⁴ förgätä,¹⁵ si,¹⁶ be(dja).¹⁷ trö(d)a,² tiggä,³ vägä (vägde),⁴ frågä,⁵ läkä,⁶ dräpä,⁷ ärja,⁸ jäsa,⁹ läsa,¹⁰ gitta,¹¹ fräta,¹² mäta.¹³

2 klassen.

läta,¹⁸ gräta,¹⁹ (heta),²⁰ falla,²¹ halla,²² få,²³ gå,²⁴ huggä,²⁵ löpä,²⁶ le.²⁷ hetä,¹⁴ råda,¹⁵ leka,¹⁶ svepa,¹⁷ blåsa,¹⁸ blanda,¹⁹ hängja,²⁰ fånga,²¹ så,²² ro,²³ gno,²⁴ gro,²⁴ sno.²⁴

¹ Jfr RYDQVIST, Svenska språkets lagar I ss. 194—304. — Betr. *infinitivens* ändelse se VII anm. 8.

² Jfr IX:4 anm. 8; *ge, ga, guvi*, Gr. *gav, guvi*; (*ge Gu, Gu giue*).

³ IX:13 anm. 31. — ⁴ *Vävä, vov* (*vävdä*), *vävi*. — ⁵ *Liggä, låg, legä*; jfr VIII anm. 26.

⁶ *Vägä, vog, vädji*, intrans. *Vägä, väggd, vädji*, trans. Jfr b. anm. 4; XII:25.

⁷ IX:10 anm. 23; XII:27. — ⁸ *Stälä* (*stæla* Gr.), *stal, stuli*. — ⁹ *Fö'nimmä, -namm, -nummi*, föga brukligt. — ¹⁰ *Kommä, kom, kunmi*; jfr IX:30.

¹¹ *Värä* se Afd. VII. — ¹² *Bärä, bar, buri; skärä, skar, skuri*; jfr IX:19. — ¹³ *Sittä, sätt, sittä*; jfr VIII anm. 40. — ¹⁴ *Ätä* (*æta* Gr.), *ät, ätti*; jfr IX:10 anm. 25. — ¹⁵ *Förgätä, sup. förgätti*.

¹⁶ *Si, säg, sitt*. — ¹⁷ *Be* (*bejä*), *ba* l. *bedd, sup. bett*; pass. *bes* (inf. o. præs.), *beddöss* l. *bas*; sup. *beddäs*; jfr VIII:15.

¹⁸ I bemärkelsen *sonare: lätä, let, lätti*. Ang. *lättä* (*sinere*) se VII anm. 5.

¹⁹ *Grätä, gret, grätti*. — ²⁰ Se ock b 14. *Hetä, hettä* l. *hett, hetä*. — ²¹ *Fallä, föll, fulli*; jfr IX:2. — ²² Jfr IX:9 anm. 18.

²³ *Fä, fäck, fätt*; jfr *fänga* afd. b. Sv. Ak. Språkl. s. 174 anm. 8. — ²⁴ *Gä, jeck* (*jak* Gr.), *gått*. — ²⁵ *Huggä, högg, huddji*; jfr IX:6.

²⁶ *Löpä, löpptä, löfft*; jfr IX:28, XII:13.

²⁷ *Le, log, lett*. — ²⁸ *Färä, for, färi* (*fära*,

¹ Jfr förteckningen i afd. XII. — ² *Tröä* (*trampa, t. ex en spinnrock, tröä, tröä*. Jfr RYDQVIST l. c. I, s. 150. RÆTZ l. c. s. 757 (träda).

³ *Tiddjä, tiggdä* l. *tiggd, tickt*. — ⁴ Jfr a. anm. 6. — ⁵ *Frågä* (i alla thematformer). — ⁶ *Läkä* (om otätt käril, som släpper igenom vattnet) *läcktä, läckt*; (*ä läkör, det leker*). — *Lekä* (*ludere*), se anm. 16 nedan. — ⁷ *Dräpä, dräftä, dräftt*; jfr IX:10, anm. 20. XII:6. — ⁸ Jfr RYDQVIST l. c. s. 156. Utdödt, numera. W. — ⁹ *Jäsä, jässti, jässt* (l. *jässi*). — ¹⁰ *Läsä, lässtä, lässi* (*lästa, læst* Gr.). — ¹¹ *Gettä* (alla th.-f.). — ¹² *Frätä, frättä, frätt*; jfr XIII:2. — ¹³ *Mätä, mättä, mätt*.

¹⁴ Jfr a. anm. 20. — ¹⁵ *Rä, råddä rådt*.

¹⁶ *Lekä, lecktä, leckt*; jfr anm. 6 ofvan.

¹⁷ *Svepä, svepptä, sveppt*. — ¹⁸ *Bläsä, blässtä, blässt* och *blässi* (*blasta, blasz* Gr.).

¹⁹ *Blännä* (alla th.-f.). — ²⁰ *Hännjä*, trans. och intrans.; præt. *hängdä* (l. *hängd*). sup. *hänkt*; jfr kl. 4 b. (69); XII:32. Sv. Akad. Språkl. s. 181.

²¹ *Fångä* (alla th.-f.); jfr a. anm. 23.

²² *Säddä, sätt*. — ²³ *Roddä, rott* (*roät* Gr.) deremot *ro säg* (= roa sig) præt. o. sup. *roä*.

²⁴ *Gno, gro, sno*, ss. *ro* (23). Gr. anteckn. *boda*. — ²⁵ *Lää* (alla th.-f.) RYDQVIST l. c. I, s. 168.

3 klassen.

farä²⁸ svärjä (svärä),²⁹ dra,³⁰ ta,³¹ gräfvä,³² lä(d)jä,²⁵ va(d)ja,²⁶ gnagä,²⁷ åka,²⁸ vaka,²⁹ skafvä,³³ häfvä,³⁴ stå,³⁵ slä,³⁶ dö.³⁷ skaka,²⁹ öka,³⁰ (ala),³¹ gala,³² mala,³³ skapa,³⁴ ösa,³⁵ qväfva,³⁶ växa,³⁷ flä,³⁸ två, (tvätta),³⁹ fly,⁴⁰ spy,⁴⁰ jaga,⁴¹ nå,⁴² råka,⁴³ sqväla.⁴⁴

4 klassen.

brinnä,³⁸ finnä,³⁹ hinnä,⁴⁰ rinnä,⁴¹ vinnä,⁴¹ klingä,⁴⁵ svingä,⁴⁶ tvingä,⁴⁷ tränga,⁴⁸ räcka,⁴⁹ spinnä,⁴¹ (för)svinnä,⁴² bin(d)ä,⁴³ sjungä,⁴⁴ gällä,⁵⁰ vällä,⁵¹ krällä,⁵² skällä,⁵³ vällä,⁵⁴ stickä,⁴⁵ tvingä,⁴⁶ springä,⁴⁷ rycka,⁴⁸ sjunkä,⁴⁹ gälda,⁵⁵ bälja,⁵⁶ svälja,⁵⁷ hjälpa,⁵⁸ stjelpa,⁵⁹

for farē Gr.); IX:3. — ²⁹ *Scvärä* (näv. inf.), *svor* och *svärdä*, *svuri*; IX:22. — ³⁰ *Dragä* och *dra*, *drog*, *dräjji* (*dræj* Gr.); IX kl. 1. — ³¹ Se VIII, paradigmet. — ³² *Grävä*, *grov* l. *grävvdä*; *gräftt* l. *grävi*; XII:9. — ³³ *Skavä*, *skov* l. *skavedä* (*skaved*), *skavi*. — ³⁴ *Hävä*, *hov* l. *hövvd*, *häv*; XII:11. ³⁵ *Stä*, *stog*, *stätt*. — ³⁶ *Hlö* (*slä*), *hlog*, *hläjji* — ³⁷ För præter. säges vanl. »*vart dö*» l. *stärvä äv*; — *dog*, när man talar *arvillers* (= på stortt). *Dödde* förekommer icke. Sup. *dött*. Adj. *dó*, (masc. och fem.) n. *dött* (äfven *allt*). Subst. *dó*, best. *dón* (döden).

³⁸ *Brinnä*, *brann*, *brunni*; (ä *brinnór*, det brinner). — ³⁹ *Finnä*, *fann*, *funni*; IX kl. 5. ('*An finnór*, han finner; — ä *fins*, *fanns*, *har funniss*).

⁴⁰ *Hinnä*, *hann*, *hunni*. — ⁴¹ *Rinnä*, *vinnä*, *spinnä* bilda præter. och supin. som *finna*, se 39 ofvan.

⁴² *Fö'svinnä*, *fö'svann*, *fö'svunni*, *fö'svunnin*. — ⁴³ *Binnä*, *bannt*, *bunni*, *bunnin*.

⁴⁴ *Sjungä* (*sunja* Gr.), *sjöng*, *sjungi*, *sjungin*; jfr IX:13; XII:34.

⁴⁵ *Stickä*, *stack*, *stuttji*, *stuttjin*.

⁴⁶ *Tvingä*, inf. imperf. och sup., *Tunjin*, *tvingad*; jfr afd. b. 47; VII:5; XII:5.

⁴⁷ *Springä*, *sprang*, *sprunji*; jfr kl. 4 anm. 70; XII 14. — ⁴⁸ *Rytljtä*, se kl. 6 a, anm. 112.

⁴⁹ *Sjunkä*, *sjönk*, *sjunntji*, *sjunntjin*; jfr XII:35.

²⁶ *Va(d)ä* sällsynt; vanl. *travä* (*i vattnä*). ²⁷ *Gnagä*, *gnaggdä*, *gnakt*. — ²⁸ *Åka*, *ok* o. *äcktä*, *ättji*. — ²⁹ *Vakä* och *skakä* (alla th.-f.).

³⁰ *Ökä*, præter. *ökä* l. *öcktä*, sup. *ökä* l. *öckt*. — Ordspråk om *tjärnjön*, som *tjenä* (kärnade): »*Ä ökä ä ja söp* (neml. *flötgäs*, jfr RIETZ Dial. Lex. s. 152 und. *fljota*), *ä minskä*, *ä ja gret*.

³¹ Ej känt. W. — ³² *Galä*, præter. *got* o. *galä*; (sup. *galä*); om tuppen sägs vanl. *roppä*. XII:8. — ³³ *Malä*, *mol*, *malä*. — ³⁴ *Skapä* (alla th.-f.) — ³⁵ *Ösä*, *össtä*, *össt*. — ³⁶ *Kvävä*, *kvävdä* (l. *kvävd*) *kväfft*.

³⁷ *Växä*, *växtä*, *vuxi* (*vuxin*). — ³⁸ *Flä*, *fläddä*, *flätt*. — ³⁹ *Tvä*, *tvädd(ä)*, sup. *tvätt*, sällana nvändt. — *Tvättä* (alla th.-f.). — ⁴⁰ *Flydd(ä)*, *flytt*; *spyddä*, *spytt*. — ⁴¹ *Jagä* (alla th.-f.).

⁴² *Näddä*, *-tt*. — ⁴³ *Räkä* (alla th.-f.).

⁴⁴ *Skvälä*, *skvälä*, *skvälä* W.; — men *skvälä* (skvala, strömma) *skväl*, *skvälä* enl. stud. OSCAR HÖGSTRÖM gen. H. GEIJER. Jfr afd. a. anm. 69.

⁴⁵ *Klingä*, i alla th.-f. W.; præter. *klay* sup. *kläy* HÖGSTRÖM-GEIJER. — ⁴⁶ *Svingä*, i alla th.-f. W. — HÖGSTRÖM tror sig äfven ha hört *svang*.

⁴⁷ Jfr a. anm. 46. — ⁴⁸ *Trännjä*, *trängdä* o. *trängdä*, *trängt*. Præs. *trännjör*. — ⁴⁹ *Räckä*, *räcktä*, *räckt*. — ⁵⁰ *Gällä* (valere) *gälldä*, *gällt*; jfr XII:2. Ang. *gäldä* (solvere pecuniam) se 55 nedan. — ⁵¹ *Vällä*, (framvälla, förvälla) *välldä*, *vällt*. — ⁵² *Krällä*, (kråla), *krälldä* o. *krall*, *krällt* o. *krulli*. *Ä krällör*, det krålar. Jfr *kraka*, XIII:3. RYDQVIST, l. c. I, s. 194. — ⁵³ *Skällä*, *skälldä*, *skällt*. — ⁵⁴ *Vällä* (alla th.-f.); *vällänä*, (*vällänöss*), *vällande*. — ⁵⁵ *Gäldä* (alla th.-f.); jfr anm. 50 ofvan. — ⁵⁶ Bet. *svälla*. Knappt känt. W.

⁵⁷ Jfr VIII anm. 43. — ⁵⁸ (*H*)*jälpä*, (*h*)*järtä*, (*h*)*järt* (*jelpa*, *jæta*, *jæt* Gr.). — ⁵⁹ *Stälpä*,

slinkä,⁵⁰ stinkä,⁵¹ *slintä*,⁵² dreckä,⁵³ kläckä,⁵⁴ *gnällä*,⁵⁵ *smällä*,⁵⁶ *svällä*,⁵⁷ *smälla*,⁵⁸ *svälta*,⁵⁹ *simma*,⁶⁰ *dämpa*,⁶¹ *slippa*,⁶² *spritta*,⁶³ *sqvätta*,⁶⁴ *varda*,⁶⁵ *brista*,⁶⁶ *glinta*,⁶⁷ *skrällä*,⁶⁸ *sqvällä*,⁶⁹ *spricka*.⁷⁰

välta,⁶⁰ *hvälfvä*,⁶¹ *skälfovä*,⁶² *berga*,⁶³ *verka*,⁶⁴ *spjerna*,⁶⁵ *värpa*,⁶⁶ *hvärfva*,⁶⁷ *diska*,⁶⁸ *troska*,⁶⁸ *hänga*,⁶⁹ *knäcka*,⁷⁰ *naggas*,⁷¹ *skräppa*,⁷² *snärta*,⁷³ *tugga*,⁷³ *brygga*,⁷⁴ *slunga*,⁷⁵ *släcka*,⁷⁶ *strutta*,⁷⁷ *trilla*.⁷⁸

⁵⁰ *Hlinkä*, *hlink*, *hlintji*, jfr anm. 52 nedan. — ⁵¹ *Stinkä*, *stank* (o. *stankä* = *löfftä*, luktade). Trans. *stäntjä* (stänka) svagt.

⁵² *Hlintä*, *hlint*, *hlinti*; kommet ur bruk. Vanl. säges *hlinkä* täll. — ⁵³ *Dreckä* (*dreka* GR.), *drack*, *druttji*; jfr VIII:17. — ⁵⁴ Uti intrans. bemärkelse lär endast förekomma det impers. præter. *klack*, »*Ä klack täll i mäg*». Jfr RYDQVIST l. c. I, s. 193. — Trans. *klättjä* (kläcka ägg), imperf. och sup. *kläckt*. — ⁵⁵ *Gnällä*, *gnall* l. *gnälldä*, *gnulli*. — ⁵⁶ Intrans., *smällä*, *small*, *smulli*. Trans., *smällä*, *smälldä* (med piskan) l. *smälld* (t. ex. på *barön*), *smällt*; XII:28.

⁵⁷ *Svällä*, *svall* (l. *svälldä*), *svulli* (l. *svällt*); *sullin* (svullen); Part. præter. *svällänä* (svällande), sällsynt. — ⁵⁸ *Smälltä*, *smällt*, *smulli*, intrans.; jfr IX:26; XII:29; — trans. svagt. — ⁵⁹ *Svälltä*, *svällt*, *svälli* intrans.; jfr XII:30; — trans. svagt.

⁶⁰ *Symmä*, *sömm*, *symmi*; förekommer icke svagt. — ⁶¹ Intrans. *dämpä*, *damp*, *dumpi* (brukas ofta för *fallä*). Trans. *dämpä*, i alla themaförmer. (RIETZ l. c., s. 91 *dämpa*). — ⁶² *Hlippä*, *hlapp*, *hluppi*; jfr IX:9. — ⁶³ *Sprittä*, *spratt*.

⁶⁴ *Skvättä*, *skvätt* och *skvättä*, sup. = inf.

⁶⁵ Jfr VII anm. 10. — ⁶⁶ *Bristä*, *brast* (mindre vanl. än »*geck söndör*»), *brusti*.

⁶⁷ *Glinta*, *glant*, *glinti* (halka, *hällkä* W.); ex. »*han glant i kull på is'n*»; enl. uppgift af studeranden HÖGSTRÖM. Jfr RIETZ Dial. Lex. s. 198. — ⁶⁸ *Skrällä*, *skrälldä*, (*skrällt* mindre vanligt). — ⁶⁹ *Skvällä*, *skvall*, *skvällt*. W. — HÖGSTRÖM uppger *skvällä* (H. GELJER enl. H—m *skväla*, genljuda, klinga),* præter. *skvall* och »kanske någon gång» *skvällde* sup. *skvulli* och »ofta äfven på senare tid» *skvällt*.† — Ang. *skvälä* se kl. 3, afd. b. anm. 44.

* Ex.: *du få'nt skvälla ti dörare*, du får inte slå igen dörrarne så (hårdt), att det skräller.

† Jfr RYDQVIST, Sv. Spr. LL. I 195 (*skälla*), RIETZ Sv. Dial.-Lex. s. 611, 614 (*skälla*).

⁷⁰ *Sprickä*, *sprack*, *sprucki*; jfr anm. 47 ofvan.

(*stæipa* GR.), *stalp*, *stulpi*; intr.; — præter. o. sup. *stättä*, *stätt*, både trans. och intrans. (*Han har stätt mä vangnön; vangnön har stätt för hönnom; vangnön stättä*). Jfr IX:3 anm. 6; XII:31.

⁶⁰ *Vällä* (alla th.-f.). *Han kom vällänöss*.

⁶¹ *Välvä*, *välvä*. Sup. okänt W.

⁶² *Skälvä*, *skalv* o. *skäldä*, *skätt*. Jfr IX:27.

⁶³ *Bärgä* (alla th.-f.; hårdt g). — ⁶⁴ *Värhkä* (alla t.-f.); jfr IV anm. 2. — ⁶⁵ *Spänä* (alla th.-f.).

⁶⁶ *Värhpä* (om både ägg o. väf), *värhptä*, *värhpt*. — ⁶⁷ (*Hvårvä*, *vårvä* o. *våred*, *vårvä*. (*Han vårvä gäli myttji fölk*). Jfr RIETZ l. c., s. 273. — ⁶⁸ *Diskä*, *tröskä*, alla th.-f. — ⁶⁹ Jfr anm. 20 ofvan. — ⁷⁰ *Knättjä*, *knäcktä* l. *knäckt*, *knäckt*. — ⁷¹ *Naggäs* och *naggä* (alla th.-f.).

⁷² Jfr RIETZ l. c. I, s. 605. W. okänt.

⁷³ *Snärtä*, *tuggä* (alla th.-f.); jfr kl. 6 b. 88.

⁷⁴ *Bryddjä* (alla th.-f.); jfr kl. 6 b. 89.

⁷⁵ *Hlungä* (alla th.-f.). — ⁷⁶ *Hlättjä*, *hläcktä*, *hläckt*. — ⁷⁷ *Struttä* (alla th.-f.). — ⁷⁸ *Trillä* (alla th.-f.). Vanl. säges *kullvä*.

5 klassen.

gripa, ⁷¹ pipa, ⁷² knipa, ⁷² li(d)a, ⁷³ ri(d)a, ⁷⁴ bi(d)a, ⁷⁹	
gli(d)a, ⁷⁵ gni(d)a, ⁷⁵ qvi(d)a, ⁷⁵ smi(d)a, ⁷⁵	
svi(d)a, ⁷⁵ vri(d)a, ⁷⁵ skri(d)a, ⁷⁵ spri(d)a, ⁷⁶ spri, ⁸⁰	
stri(d)a, ⁷⁷ niga, ⁷⁸ siga, ⁷⁹ stiga, ⁸⁰ tiga, ⁸¹	
vika, ⁸² svika, ⁸² skrikä, ⁸³ hvina, ⁸⁴ skina, ⁸⁵ skria, ⁸¹	
bita, ⁸⁶ lita, ⁸⁷ slita, ⁸⁸ smita, ⁸⁹ rifva, ⁹⁰ blifva, ⁹¹ rita, ⁸²	
drifva, ⁹² klifva, ⁹³ skrifva ⁹⁴ trivas, ⁸³	
(fisa, skita.) sväfva, ⁸⁴ rista, ⁸⁴	
	grina, ⁸⁴ pina. ⁸⁴

6 klassen.

skjuta, ⁹⁵ gjuta, ⁹⁶ ljuta, ⁹⁷ njuta, ⁹⁸ ryta, ⁹⁹ luta, ⁸⁵ sluta, ⁸⁶	
tjuta, ¹⁰⁰ bryta, ¹⁰¹ flyta, ¹⁰² knyta, ¹⁰² snyta, ¹⁰² böjä, ⁸⁷	

⁷¹ Gripá, grep, grippi (grippin).

⁷² Pipá, knipá bilda præter. och sup. ss. gripá.

⁷³ Liá, le, li (arliin, afliden; fö'liin, förliden). — ⁷⁴ Riá, re, ri (ra, ra Gr.). — ⁷⁵ Gliá etc. t. o. m. skriá bilda præter. och sup. s. s. riá; — skrú dock sällan användt. — ⁷⁶ Spriá, spre l. spridd, spri l. spritt; jfr afd. b 80 och XII: 22.

⁷⁷ Striá, stre l. stridd, stri l. stritt. »Hä är striánä mot Guss bu;» — »fämm striánä.»

⁷⁸ Nigá, neg, nidji. — ⁷⁹ Sigá (labi, falla, sjunka, rinna), seg, sidji. — ⁸⁰ Stigá, steg, stidji.

⁸¹ Tigá, teg, tidji l. tegá; jfr XII: 37.

⁸² Viká, vek, vittji. — Svika, svek, svittji.

⁸³ Sup. skrittji. Vanl. brukas det sv. skriá, jfr afd. b. 81. — ⁸⁴ (H)viná, (h)ven, (h)viní (säll. anv.). — ⁸⁵ Sleiná, skan(k hårdt) l. sken(sk = sj), skuni (k hårdt). »Solón skan á fuglán sjöng á daddjinn glettrá.» W. — ⁸⁶ Bitá, bet, bitti (bat b. t. Gr.).

⁸⁷ Litá, litá, litá. — ⁸⁸ Hlitá, hlet, hlitti (hlittin). — ⁸⁹ Smítá, smet, smitti (säll. anv.).

⁹⁰ Rivá, rev, rivi. — ⁹¹ Jfr VII anm. 9; fórbí = förbli.

⁹² Drivá, drev, drivi. — ⁹³ Jfr kl. 6, anm. 116. RYDQVIST. l. c. I, s. 222. — ⁹⁴ Skrivá, skrev, skrivi; jfr IX kl. 4 anm. 7.

⁹⁵ Skjutá, (juta Gr.), sjöt, (sjutti, füt. Gr.). — ⁹⁶ Gjutá, gjöt, gjutti; g ej hörbart.

⁹⁷ (L)jutá, (ljöt, (ljutti; l höres ej; jfr 96 ofvan samt 98, 105—6 nedan.

⁹⁸ Niutá (uttalas: nutá), nöl, nutti.

⁹⁹ Rytá, röt, rytti; jfr IX kl. 7. — ¹⁰⁰ Tjutá, tjöt, tjutti. — ¹⁰¹ Brylá, brót, brytti (brot, bryt.

⁷⁹ Biá (alla th.-f.). — ⁸⁰ Jfr. a. anm. 76.

⁸¹ Jfr a. anm. 83. — ⁸² Ritá (alla th.-f.).

⁸³ Jfr RYDQVIST l. c. I, s. 223. — Trivás, trivv-dóss. Trivná.

⁸⁴ Svävá t. o. m. piná (alla th.-f. lika).

⁸⁵ Lutá (inclinare), lutá, lutá; (luttinn, luten). — ⁸⁶ Jfr a. anm. 103.

⁸⁷ Se VII: Conjug. 2. RYDQVIST l. c. I, s. 130.

skryta,¹⁰² tryta,¹⁰² sluta,¹⁰³ bju(da),¹⁰⁴
 lju(da),¹⁰⁵ sju(da),¹⁰⁵ ljuga,¹⁰⁶ suga,¹⁰⁷ tuggä,⁸⁸ brygga,⁸⁹
 flyga,¹⁰⁸ smyga,¹⁰⁹ stryka,¹¹⁰ dyka,¹¹¹ röka,⁹⁰ ryka,⁹¹ sluka,⁹²
 (rykka),¹¹² drypa,¹¹³ krypa,¹¹³ supa,¹¹⁴ stupa,⁹³
 nysa,¹¹⁵ fnysa,¹¹⁵ frysa,¹¹⁵ klyfva,¹¹⁶ — rofva,⁹⁴ glupä,⁹⁵ gröpa,⁹⁶ lösa,⁹⁷ spruta.⁹⁸
 klyfva,¹¹⁶ nypa.¹¹⁷

Gr.); jfr IX kl. 7. — ¹⁰² *Flytå, flöt, flytti*. *Knytå* ff. t. o. m. *trytå* bilda præter. o. sup. s. s. *flytå*. Af *skrytå* heter sup. jämväl *skrytt*. — ¹⁰³ *Hlutå, (claudere, omsluta, stänga), hlöt, hlutti*. *Hlutå, (desinere, finire, upphöra)* svagt; jfr afd. b. 86; RYDQVIST l. c., s. 228. — ¹⁰⁴ *Bjuå, bjö, bjui (bjuin)*. Ang. *bjuånä* se VII anm. 15; XII: 33. Sv. Akad. Språkl., s. 181.

¹⁰⁵ (*Ljuå, (ljö, (ljui*. — *Sjuå, sjö, sjui*.
¹⁰⁶ (*Ljugå, (ljög, (ljudji*; l höres ej (*jög, jigr* Gr.). — ¹⁰⁷ *Sugå, sög, sudji*. — ¹⁰⁸ *Flygå, flög, flydji (förflydjin, förflugen; flygånä fanör å klingånä spell)*. — ¹⁰⁹ *Smygå, smög, smydji*; jfr XII: 21. — ¹¹⁰ *Strykå, strök, stryttji*.

¹¹¹ *Dyttjä, dök, dyttji*. — ¹¹² *Ryttjä, rycktå ryckt*; jfr anm. 48 ofvan. — ¹¹³ *Drypå, dröp, dryppi*; — *krypå, kröp, kryppi*. — ¹¹⁴ *Supå, söp, suppi (sop, supr* Gr.). — ¹¹⁵ *Nyså, nös, nyssi*, jfr XII: 17; — *fnyså och fryså* (intrans.) bilda præter. o. sup. s. s. *nyså*. *Fryså* (trans.) *frysst, frysst*. — ¹¹⁶ *Klyvå, klöv, klyvi* båda i bemärk. *klyfva itu och klifva upp*; jfr kl. 5 a. anm. 93; XII: 12; RYDQVIST l. c., s. 238; Sv. Ak. Språkl., s. 180.

¹¹⁷ *Nypå, nöp, nyppi; (hjá(r)ltnyppin)*.

⁸⁸ Jfr ofvan anm. 73. — ⁸⁹ Jfr ofvan anm. 74.

⁹⁰ *Rötjä, röcktå, l. röckt', röckt*.

⁹¹ *Rykå eller ryttjä, rök, ryttji*.

⁹² *Hlukå, hlök l. hlukå, — sup. hlukå*.

⁹³ *Stupå, stöp l. stupå, stupå*.

⁹⁴ *Rövå*. Jfr RYDQVIST l. c. I s. 237;

⁹⁵ *Glupå* (alla th.-f.). — ⁹⁶ *Gröpå, gröfftå, gröfft*. — ⁹⁷ *Löså, lösstå, lösst*. — ⁹⁸ *Sprutå, sprutå, sprutå*.

XII.

Verba, som *öfvergått från starkt till svagt* böjningssätt eller som *äro på vägen att göra det*.¹

gälda, ² gälla ²	nypa ¹⁶
klunga ³	nysa ¹⁷
simma ⁴	qvä(d)a, ¹⁸ sjunga ¹⁴
tvinga ⁵	skälfva, ¹⁹ dërrä ¹⁴
dräpa ⁶	skina, ²⁰ skan
fnysa ⁷	smyga ²¹
gala ⁸	sprï(d)a ²²
gräfvä ⁹	stri(d)a, ²³ kriga ¹⁴
hjelpa ¹⁰	svälla ²⁴
häfva ¹¹	väga ²⁵
klyfva ¹²	växa ²⁶
löpa, ¹³ springa ¹⁴	vräka ²⁷
mala ¹⁵	

smälla²⁸ och smälla²⁸

smälta²⁹ och smälta²⁹

svälta³⁰ och svälta³⁰

stjelpa³¹ och stjelpa³¹

hänga³² — hängde³²

bju(d)a,³³ bjö(d), bju(d)i'
(bö(d)), (bu(d)i')

sjunga³⁴

sjunka³⁵

bedja³⁶

tiga.³⁷

¹ Denna afdeln. endast i bibliden. — ² Jfr XI kl. 4 b 50, 55. — ³ XI kl. 4 b 45. — ⁴ XI kl. 4 a 60. — ⁵ XI kl. 4 b 47. — ⁶ XI kl. 1 b 7. — ⁷ XI kl. 6 a 115. — ⁸ XI kl. 3 b 32. — ⁹ XI kl. 3 a 32. — ¹⁰ XI kl. 4 b 58. — ¹¹ XI kl. 3 a 34. — ¹² XI kl. 6 a 116. — ¹³ XI kl. 2 a 26. — ¹⁴ Synonymer. Jfr 34 nedan; XI kl. 4 a 47, 44. — ¹⁵ XI kl. 3 b 33. — ¹⁶ XI kl. 6 a 117. — ¹⁷ XI kl. 6 a 115. — ¹⁸ IX anm. 21. — ¹⁹ XI kl. 4 b 62. — ²⁰ XI kl. 5 a 85. — ²¹ XI kl. 6 a 109. — ²² XI kl. 5 a 76, b 89. — ²³ XI kl. 5 a 77. — ²⁴ XI kl. 4 a 57. — ²⁵ XI kl. 1 a 6, b 4. — ²⁶ XI kl. 3 b 37. — ²⁷ XI kl. 1 a 7. — ²⁸ XI kl. 4 a 56. — ²⁹ XI kl. 4 a 58. — ³⁰ XI kl. 4 a 59. — ³¹ XI kl. 4 b 59. — ³² XI kl. 2 b 20; jfr kl. 4 b 69. — ³³ XI kl. 6 a 104. — ³⁴ XI kl. 4 a 44. — ³⁵ XI kl. 4 a 49. — ³⁶ XI kl. 1 a 17. — ³⁷ XI kl. 5 a 81.

XIII.

Utdöda starka verber i Ofvansjömålet.¹

- 1 kl. fiæla, fräta (perdere);² kraka (kriechen),³ gana.⁴
 2 kl. blota.
 3 kl. göä.
 4 kl. skinnä, rindä, slingä, skrinka, krimpa, skrimpa, sqvimpa, detta, stritta, serda, brigda — dimba,⁵ dälpa.⁶
 5 kl. sni(d)a, migä, svigä, risa, vita, drita,⁷ smita.
 6 kl. rjuda, fjuka, luka, skjufva, liusta, kjusa (utkora), ljuta.⁸
 S:a 32.⁹

XIV.

Partiklar.

Adverbia.

- Loci:* *hvär?*¹ här,² der, oppä, nerä, utä, utantäll, framma, framtäll, hemmä, bortä, nänstans, allstans
 » *hvärt?*¹ hit, dit, ut, in etc.
 » *hvärifrån?*¹ hējän,³ dējän
Temporis: *när?*¹ nu, förr, häjanetter,⁴ tidi(g)t, sent, bitti
Ordinis: först, sist, se'n',⁵ se'nst,⁵ äntli
Quantitatis: myckji,⁶ lite
*Modi:*⁷ väl, illä...

¹ Samtliga dessa återfinnas hos RYDQVIST, Sv. Spr. L. L. I, s. 149 ff., utom *kraka*,³ *gana*,⁴ *dimba*,⁵ *dälpa*,⁶ *drita*.⁷ — ² Jfr XI kl. 1 b. 12. — ³ I betydelsen *kräla*, *vimla* (i stora massor) förekommer *kräkä* såsom svagt verbum. Ex.: »ä var fullt mä krypp så ä kräkte». — ⁴ Jfr TAMM, Etymolog. Sv. Ordbok I, s. 207; RIETZ, Sv. Dial. Lex., s. 184. — ⁵ RIETZ, l. c., s. 88. — ⁶ RIETZ l. c., s. 112. — ⁷ RIETZ, l. c., s. 98. — ⁸ Jfr XI kl. 6 a. anm. 97. — ⁹ Exclusive *ljuta* är summan 32.

¹ Orden *hvär?* *hvärt?* *hvärifrån?* *när* (när)? synas använda såsom indelningsmärken, betecknande detsamma som »svarande på frågan» hvar, hvart etc. — ² Jfr nästa anm. — ³ Äfven *hänifrån*.

⁴ Jfr anm. 8 nedan. — Märk äfven *i jänns*, (hvars samhörighet med *afjans*, *jedans*, *ädr* antogs redan på 1850-talet. RYDQVIST l. c. V, s. 131; SCHLYTER. Gotl. L. I: 17.). — ⁵ Jfr IV: 33. — ⁶ Jfr IV anm. 22 och †. — ⁷ Hit höra äfven *negativa: int* (inte), *icke*, uttaladt *ittji*, förkortadt till *tji* l. *si*. Att icke = *att tji*. *Skulltji jag gör di?* Skulle inte jag göra det?

Præpositioner.

åf, blann, breve, etter,⁸ från, för, framför, i, më, millän, mot, neän,⁹ neom, neanför,⁹ nära, om, öfvän, på, tell (tä),¹⁰ unnän, under,¹¹ oppför, utför, ur, utän,¹² utme, utom, ve, åt, yfver.¹³
Obs. tä tings, tä körkjis,¹⁴ tä bords,¹⁵ i måndas, tisdags etc.

Conjunctioner.

å (och),¹⁶ bå — å (både — och), men, för, eller, antingjën¹⁷ — eller; hvärkjinn¹⁸ — eller; om, så framt, derest; men

Interjectioner.

äh! hå, nå, aj, h'.¹⁹

XV.

M. H.!

Timmen är slutad och jag måste också sluta. Likväl innan jag gör detta, må det tillåtas mig att ställa en vänlig uppmaning till de unga män, som känna sig lifvade af håg och lust för språkstudier, att under besök och vistanden i sina hembygder, bidraga äfven till den fosterländska språkkunskapens tillväxt och förkofran.

Likasom den ene samlar blommor, den andre insekter, den tredje snäckor, petrificater o. s. v., så kunna och böra äfven ord insamlas, samt efter sina grammaticaliska attributer inregistreras. Hvad några få omöjligen kunna medhinna, det kan medhinnas af många. *Conjuncta valent*, säger ordspråket. Och denna insamling ur den lefvande källan är så mycket angelägnare, som genom den allt mer och mer pågående nivelleringen, det är fara värdt, att samma källa inom en ej alltför långt aflägsen framtid utsinar och förtorkar.

⁸ Jfr IV:34. — ⁹ *neän* l. *nüän*; *neanför* mindre vanligt än *nerom*.

¹⁰ Utom *tä'* äfven *tä* (liksom *se* — *si*, Högström). — ¹¹ Jfr IV:40. — ¹² W. *ulän*. — ¹³ Jfr IV:39.

¹⁴ Nu äfv. *tä tjörtji*. — ¹⁵ Jfr III:36; till skogs = *tä skoeks*. — ¹⁶ Äfv. *åg*. — ¹⁷ Uttal: *antinnjinn*. — ¹⁸ *Värhtjinn* l. *vårtjinn*. (Jfr XVI s. 32). Uttalet »*vär*^(s)*tjinn*, (*väschtjinn*)» anses icke *äktä*, utan *förfuskä*. W. — ¹⁹ Tillägg: *husch* (*hu*); — *våsskântåtre* (minnsann): uppgifves hafva införts af från Finland efter kriget 1809 återvändande soldater. Jfr Rietz l. c., s. 779 (*vasskanetre* under *vasseratre*); — *teckón*, utrop af ogillande, t. ex. *föll är ä teckón*; *hä skull just vår teckón* (hvilket säges, när man menar sig ha ställt till något *gale*); jfr III:37; VII:8.

Storvik 27. 8. 14.

Härr Härrässhövvdning . . .

Stöckhölms.

Nog är ä föll bå si å så tä ge säg tä å skrivä tä en tockön hög kär, som Härrässhövvdningin är, nånt jag är känd män utan är alldelös ocknu¹ för hönnom. Män si jag fäck hörä att han har vāri i maskābi mā min systör för tä lär säg Åvansjösprätji, å då tyckt jag, att ä kunnānt vār falī för mäg häller tä vār mā å dra ett strā tä stattjin² — å då tror jag föll att 'an är så nedrin å gemen, så'n uschäcktār en gammāl Åvansjökār att 'an ger säg mā i letjin.³ Ä vor nog bätter om vi kunnā kom tä hoppā så vi kunnā få kux på vārann å han fäck frāg mäg å jag fäck svār hönnom i iddeli snonā.⁴ Dā skull komm tä gå unnān, hä — å då skull vi kunn få en olbok⁵ falu⁶ på rappā. Å lä⁷ föll gå endā, föschtāss, om 'an barā föschtār mäg; män hä är int sackt, hä' int. Jag skrev imillān raān⁸ å trāngd ihop styln, så dōm pāstog, att 'an allōri⁹ skull kunn läs di, å då tyckt jag ä skull föll vār styckt, hä ä — å så lār¹⁰ jag kase'r di fasst jag lackt ner så myttji ārbet på di. Stugān var full mā bar¹¹ å allōr¹², å dōm görmā å ōrgā¹³ å āllā¹⁴ å (s)hlaprā¹⁴ å (s)hlōdrā, pavlā¹⁵, tjōlkā¹⁶ å brālā¹⁷ å pjalkā¹⁸ övvōr vārann. Å när dōm talā så skull jag vār i āning tä svārā — å dānt så gött tä skrivä när dōm brākār så obārm-ārtitt. Dāffōrsjā bir ä som ä bir ā.

Nu kunnā ä vār roli tä lätt hönnom si ur¹⁹ ā sir ut i en gammāl Åvansjögāl. Först är fārsstun fōrschtāss å så kommōr 'an in i stugān (= tjōtji). Å ām ä finns bar²⁰ i gārnn, så ārā en lop²¹ där dōm får liggā — å övān²² föllātsānjōn²³ är trallā²⁴ där 'ā stōrrā barōn²⁵ liggōr om nāttrōn. Nu är ā der vāndsastugān²⁵ å dārinām vāndsastukammārnn. I karātārsbyggningjōn är klāstun ā nysstun.²⁶ Nasstun²⁷ finns i byggningjōn ut på gārnn. Dār skull drānjōr och pigōr liggā om nāttrōn ā hä bā sömmār ā vintōr — å hä var nog hugglutt²⁸ på vintrān nā bo'n²⁹ var så gniū så dōm int fäck ellā.

Nu vor ä föll myttji bātōr för āddōr ām Ni fäck tāl vā en ricktinn bonnā som int vor så uhlin³⁰ tä föschtā sprätji på gammōl visā. Nu börj dōm tāl på stortt ā arvillōrs³¹, å dā bir ä där gammōl sprätji int sātā³² nā mer.

Jag har suvi orolitt på mōrōnsiān för jag var bjuin ut tä nōrlānnā³³ utānfōr Gāvlā i fōrrgār ā dā nār jag skull får hem, så barā bāt'n kām ut tä sjōss, börjā ā blāsā alldelōss fōgālī ā jag sāt āppā på dāttji ā frōs obārmārhtitt ā så fäck jag en stygg āblāst³⁴ ā ont i brōstā ā så vart ā en svār hugbrōtā³⁵ så nu är jag fōrtjusst³⁶ i helā krōppōn; män ā skā föll gå övver, vettja. — Ä pōr³⁷ myttji vār tungōljusst³⁸ om nāttrōn i agusti mānā, men nu har vi'nt sitt tunglā på nān ti. Dōm sägōr, att nār tunglā ligger vipi,³⁹ skā ā bi nā vādōr. — Nā⁴⁰ jag geck på gātōn⁴¹ i stan ā vāntā på tōgi⁴², fäck jag si hur ā schemmā⁴³ i vādā ā på himmiln alldelōns mārkvārdit.

¹ Äfven *ocknug*; okänd, främmande. — ² stacken. — ³ leken. — ⁴ Af *sno*; »i rask fart» (snoende). *Snonā*, best. l. obest.? Genus? — ⁵ ordbok. — ⁶ färdig. — ⁷ Jfr VII: 5. — ⁸ raderna. — ⁹ aldrig. — ¹⁰ Jfr 7. — ¹¹ barn och äldre, jfr III: 36; IV: 16. — ¹² orera. — ¹³ orda. — ¹⁴ tala *kringt* (fort). — ¹⁵ prata hit och dit, utan sammanhang. — ¹⁶ tala otydligt. — ¹⁷ tala oreglerligt. — ¹⁸ pjallra, tala barnsligt. — ¹⁹ hur, jfr VI: 1 a. — ²⁰ jfr 11. — ²¹ bordbänk med utdrag för bäddning; fällbänk. — ²² ofvanpå. — ²³ förlåt-sång, sång med för- eller omhänge. — Stod sängen, ss. vanligt var, mellan ett skåp och en vägg, behöfdes *föllāt* blott på en sida). — ²⁴ best. form af *trall*, n., väggfast skåp, hvilande på sängstolparna, försedt med två dörrar. — ²⁵ hvardagsstugan. — ²⁶ ny-stugan (vanl. ett förvaringsrum för kläder m. m., som vid högtidliga tillfällen utrymdes, så att rummet kunde användas till matsal, dausstuga l. d.). — ²⁷ natt-stugan. — ²⁸ Jfr IV anm. 4 b. — ²⁹ Jfr III: 9. — ³⁰ uslig; jfr IV anm. 4 a. — ³¹ förnämt l. »på stortt»; jfr RIETZ, Dial. Lex. s. 1. — ³² aktadt; RIETZ l. c., s. 717. — ³³ *norrlandet* (trakt. v. G.). — ³⁴ förkylnings-, feber, influensa; jfr RIETZ l. c., s. 117, *elv-bläst*. — ³⁵ snufva i förening med hufvudvärk, katarrh.; jfr III: 34 RIETZ l. c., s. 53 *brāta*. — ³⁶ förgjord, olustig. — ³⁷ plär. — ³⁸ *mān*-(tungōl-)jusst. — ³⁹ *vipinn* (repentinus) n. *vipi* »med rundeln nedåt»; äfv. *vipu*; jfr IV: 4 b; RIETZ l. c., s. 812 *vipen*. — ⁴⁰ när; jfr XIV: 1. — ⁴¹ Pl.; jfr III: 2. — ⁴² »iblann: *tōdji*; brefskrifvarens anm. — ⁴³ flammade, skimrade; (*nōrschemm*, norrsken; *ellschemm*, ljussken. —

När ä vart jäså⁴⁴ för i tin (vålön⁴⁴) så geck ä ricktitt trivlitt täll. Tä börjämä, försst dan, för⁴⁵ vickhlön⁴⁶, var föll allöhop så andäcktigä, ä försst malä geck ä ordäntlitt ä resonlitt täll — ä när döm skull tä bors så varä tä buksärä⁴⁷ ä krusä för värann — för int går ä ann tä vär så obelevä sä'n går tä bolä på en gång. Föll skä'n bjuäs ä trugäs närä gånger försst. — Men si sen skä'n tro att ä (s)hlopp lösst! Allting hummöl om dummöl, gössän stimä⁴⁸ ä brötäs, stintön gnaträ⁴⁹ ä skrattä, gubbän snusä ä tälä så myttji tok, sä'n kunnä skratt en massäck full ät di. Ä tjärngän⁵⁰ döm sätt ikring spiss'n ä röckt längtobbak så rötjin stog ätter di ä ällä ä örgä övvör värann ä ä var en lävönn⁵¹ sä'n kunna bi örlös (mist örön). Män sämör vart ä endä fjäl dan ä dagän därättör nä-ä börjä liä mä mat'n för kuttjinn⁵² — för ä är'nt så gött tä vär kuck, dä int. Äsä börjä gubbän bi mosugä sä ä stankä⁵³ brännvin äv dömm — ä ä vartt int nä roli mer, barä trökutt.

Ämm ja nu barä kumm i hög nä historjör så vor-ä sä; männ fasst ja ha väri mä ä hört myttji täckä, sä minns ja justt int nä äv döm. Jag kann föll täl om en endä. Ä var en tokrolin kär — ä hann levör än för räxt'n — som kämm i bon⁵⁴ ä skull köp en allnackä; ä sä (s)hlog 'an säg på knän⁵⁵ ä var sä gla ä sa: — »Väri tacki⁵⁶ löv att vi fär pässtjön sä brätt i jär sä vi kann få sömmär nään gång — gemäsi hur längt ärä dit, nu? »Ä ä föll fäm, säx vicker, vettja» var ä en som svärä. »Ä'nt ä mer än fäm säx vicker? — döm (s)hlinkör⁵⁷ (äv) fram på fjort'n dar, döm!» — Ä han hlog säg på knän en gång täll i höckstä förtjusning.

En andrämm⁵⁸ en: En fissäkä ä jägäre, som ä levör än, berättär: Jag förä⁵⁹ mä nä posthärär⁶⁰ tä skocks ä döm skull ro⁶¹ säg litä. Äsä söp döm säg full — ä dä skull döm sjungä ä. »Gä längr bort i skojjin»⁶², sa döm ät mä »för ä lätör bätter på avstänn.» Ä sä sjöng döm. »Nää, hur let ä, B(ackman)», frågä döm. »Jo», sa jag, »ä där let hä säm när'an ger en kälv dreckä ä dä andrä bir utan.

Ä kunnä föll vär på sinn plass tä kämm fram mä en folkfliffskill(d)ring hän ifrån ä. Jag tror ja bir tunjinn⁶³ tä dickt äpp en täckönen⁶⁴ — fasst ä nog kan finnäss mängä motstyttjön bä hän ä övvörallt i levänä livä.

Jo: si än här pälläs⁶⁵ gummor⁶⁶ i Nymnön var dä föll en mänskä⁶⁷ säm var nägävärtt⁶⁸ ducktin endä. Innän kläckän var fyra på mörnän⁶⁹ sätt 'on ä voy, ä hä geck mä tjangs, mä ni tro. Millän fäm ä säx var 'on i tjötji ä lagä tä mörönmal ät fölltji. Ä sä skull 'on ut ä göri fäjsä⁷⁰, mäckä, mjölkä ä stillä ä storä gevör⁷¹ skull kon ä uss'n⁷² ha — ä fäjsibuttjin⁷³ skull ä ha sitt, förstäss. Ävä⁷⁴ märkvärditt vä syhhlön⁷⁵ geck unnän fö'nä: hon hant mä tä kalä⁷⁶ ä spinnä ä stickä ä sömä ä lappä — ä tä sköt om husä geck som en danns. Männ om söndässmörnän sätt 'on för äkskrynnän ä ok tä tjörhtji — män föll var 'on hemä ä jord-i-äning ä sätt fram maten tä middan, allte. — Men fasst hon hadd sä strävsamt ä var sä äpptäjjin äv ärrbetä ä hadd sä gäli myttji tä görä, sä skull 'an allöri si hännä lessin: hon var gla ä vännlinn mot allöhop. Men si pälläs *guffar*, bö'n⁷⁷ sjölv, var nu en le kär, supu ä oregerlin. Allöri var mänskän⁷⁸ tä lacks ät'n. Alltjamt var 'an lesku⁷⁹ mot'na ä plägä'nä. Ä le ä lidlin⁸⁰ var 'an mot allöhop. — Ät ä skull gå olycklitt för'n tä 'hlt kunnä dä vär mänskä räkön ut — ä sä geck'ä, ä. När 'an ok hem från ett supkalas sennt på nattön, skäjjä'n ä tjördä sä häst'n skenä. Rusu ä huvill⁸¹ säm 'an var, körd 'an öyver en sten, schesen vickä täll ä hann kullrä ur ä bröt häsj'n⁸² äv säg.

Nu kunnän⁸³ föll tyttjä ät äntjän⁸⁴ skull bi fäjjin⁸⁵ nä 'on vart äv mä'enn täckön besvälin kär. Män ännä 'hlag: 'on sörd'n⁸⁶ sä 'on sörd'n. Ä allöri skull 'an⁸³ hör ett ont ol äv 'nä äm hönnämm fasst'ann ha' väri ett täckä straff. Döm hadd två synjör ä en doter. Äv pöjkän vartt ä mä ti'n ducktigä kärär. Stinntän var jönn⁸⁷ ä lieklinn. 'On tyckt om en gössä som var fättin, män en bättör pöjjtji fär 'an allt letä ättör. Nu var ä sä, ät Hinndrick — sä hett göss'n — hadd läshugu⁸⁸, ä hä fäck präst'n reä pä, ä sä tälä han vä en patron säm kösstä pä'n sä 'an fäck studderä ä vart en lärd kär. Brödrön

⁴⁴ när det blef bröllopp förr i tiden (verlden); jfr VII: 14. — ⁴⁵ före. — ⁴⁶ vigseln; III: 9. — ⁴⁷ jfr RIETZ I. c., s. 64, *bogsera*. — ⁴⁸ stömmade. — ⁴⁹ fuittrade; jfr RIETZ I. c., s. 204 *gnatter*. — ⁵⁰ Jfr III: 15. — ⁵¹ lefverne; — *lävönn*, masc. o. neutr. — ⁵² kocken. — ⁵³ Jfr XI a 51. — ⁵⁴ Jfr III: 9. — ⁵⁵ Jfr III: 30. — ⁵⁶ tack och; jfr 110 nedan. — ⁵⁷ slinker af l. slinker fram. — ⁵⁸ Jfr VI: 14. — ⁵⁹ följde; jfr VIII: 12. — ⁶⁰ herrar i posten. — ⁶¹ roa. — ⁶² Jfr III: 12. — ⁶³ Jfr XI a 46. — ⁶⁴ Jfr VI: 23. — ⁶⁵ Gårdsbeteckning (genitiv; — gårdsnamnen i allm. tagna af förste egarens förnamn. — ⁶⁶ Hedersnamn, ss. *mor*; sä äfven *guffar* o. *far*. — ⁶⁷ Fem.; = qvinna; pl. — *skör*; *människä*; pl. — *skör*, masc., menniska, i allmänhet, utan hänsyn till kön. Jfr anm. 78, 98 nedan; (sk = sj l. sch). — ⁶⁸ Bemärkelsen öfvergått från lokal till kvantitativ. — ⁶⁹ Pl.; jfr III: 9. — ⁷⁰ fähuset. — ⁷¹ gifvor; sing. *gevä*; jfr *ger*, RIETZ, I. c. — ⁷² Jfr III: 9. — ⁷³ fähus-bocken; ansägs som ofelbart skydd mot »kälvkastning»; hålles ej numera för den olidliga »stantjinn». — ⁷⁴ Ä' vä = det var. — ⁷⁵ sysslorna. — ⁷⁶ karda. — ⁷⁷ Jfr III: 9. — ⁷⁸ gumman; jfr anm. 67 ofvan och 98 nedan. — ⁷⁹ förtredig. — ⁸⁰ försmädlig. — ⁸¹ sammandr. af *hug-vill*; vill (yr) i hufvudet (*hugu*; jfr III: 34). — ⁸² Jfr III: 9. — ⁸³ Jfr VI anm. 1 β. — ⁸⁴ enkan. — ⁸⁵ glad. — ⁸⁶ sördje'n. — ⁸⁷ duglig, äfven själfgod; af *jön* (hjon), — *hjönnu*. — jfr IV: 4 b. — ⁸⁸ läshufvud.

var först imot att Anná Kattrená skull ta en fáttin utánvæssgössá.⁸⁹ Ná' nu Hinndrick — sá m besvárá hánnássós tyttji — fáck en förmánlin plass vá larovárhtji á á ság ut sá m 'an skull kunn klyvá höger á höger, friá tá Anná Kattrená, var dóm visst int lessná át há, után nu vart dóm bá gláá á höckfálugá, fór nu skull dóm fá kámm ság in má arvillórs fóllk. Nog var dóm storbönnder á nog hadd systrón vári i lammá⁹⁰ finnt fólk — fór si 'on var myttji i prostgárn á var int alls ná sämer än prostdöttrán i ápp-fóráná⁹¹ — män si tá fá en táckón lárd á aktá kár tá svágör há var fóll ändá hedórsamt há sá nu skull dóm nog bi sätá övverallt á int behö v krusá för vartjinn lánnsmán all prásst. — Nu vart á ett jásspá på Nymnón som á tálás om ánn i dag. Á var ett státlitt par som nu viggdöss. Brugummón var sá stílu á manninn⁹², sá allóhop sá m mindöss än där fáttigá pójjtjinn vart alldelós fóváná. Á en sá fin á áschttjinn⁹³ bru hadd dá fóll allóri nánn sitt dán i byggdón för. Mán i högsätá sátt pállás-mor má sell-vör⁹⁴ i hárá, bli á go — sá m 'on vári⁹⁵ allt má ság⁹⁶ — á Prost'n som sjölv lett dit áná tog tá olá á höll e tácká finnt tál táná á om ána; allóhop vart jufft⁹⁷ rördá á bá mánskör⁹⁸ á kárár snyckstá.⁹⁹ Han sa, att ett liv som hánnárss i tólmo¹⁰⁰, i ömjukhet, i millhet á goá gárningár allóri skull var fórgávós, után bi tá vállsingnállse bá för tí'n á ávighetón. Á nu ánteli hadd 'on kummi sá lángt, sá 'on fátt skóla¹⁰¹ vá hon sátt, — á sá unná¹⁰² 'an hánná en sórgfri állórdóm — ja, vánn prosst kann háll tál han, men allóri har'an hulli e tácká tál, som i jásspössgárn i Nymnón än där gánjin.

Náij nu börj jag bi íllfri¹⁰³ fór brevá skull¹⁰⁴ pá tóji á jag sitter hemá á tokás má dá há r án. Á går allóri ánn jag lär hlutá fasst á bir bará hálvfári. — Fólat miná uschäckter, Harrásshövvdinjin, á vár int lessin pá mág, ber sá ömjuckt

Hansós¹⁰⁵ larsch¹⁰⁶ i Wásterbárg h.

Skrivi áttórátt: När en sá m ha tappá bártt morsmálá ská tá á tál di íján bir-á (ackorat) — fóganná¹⁰⁷ skull ja ságá — sá m ná en bunná börj pá á tál pá stortt i lammá arvillórs fólk; á bir várhtjinn hacká áll máli. Á ská'n skrivá, sá á-r-á gáli svárt tá gör teckón¹⁰⁸ sá nánn ánn fóschtar ur á ská tálás ut. »Myttji» t. ex. bord fóll staváss »myckji», áttórsom olá har »k» i högsvánnskán, mánn si i úttála hörs int ná »K» alls bará »ttj»: Á »s» framför »l» hörs int hállör után »h» i stállá för »s», ex. hlánká = göra ássint. I ávansjó¹⁰⁹-sprátji ár nog myttji sá m int ár inháms(k)t után ímportterá; mánn sá árá fóll i vá sprák sá m hállst. — Jag ár sá lessin sá jag hadd lust tá bit mág i ryddjinn — om jag kunná — fór jag var sá toku á börjá pá mádahár. Mán á ár sá dacks tá ángör ság nu — tyttjör

Dánnsammmá.

Märk: I daglitt tál bir á ymm som hon, 'on, hann, 'an; sammandragning áv fler ol: váritackilöv¹¹⁰, (alldelöss fógáli). Tjockt »l»-ju¹¹¹ ol, bol, stol ett sátrá; Ándállsónn »rs» uttrycks bást g. sch: ex. Lasch¹¹², — där »r» sváljes.

⁸⁹ obemedlad gosse; — *Utánvæss*, beteckn. pá obem. personer, som i bästa fall ega en *tüppá* (jordbit) med stuga pá; jfr RIEZ l. c., s. 784 *utanvidsfolk*. — ⁹⁰ i lag med. — ⁹¹ sáttet. — ⁹² »stállinn á seratínn, brefskrifvarens ánn. — Till *seratínn* hör att vara láng och ha god hállning. — ⁹³ álsklig; RIEZ l. c., s. 845 (álskján). — ⁹⁴ eller *selver*, silfver. — ⁹⁵ varit; *hadd* (l. *ha*) *vári*. — ⁹⁶ alltjámt. — ⁹⁷ djupt. — ⁹⁸ qvinnor, jfr ánn. 67, 78 ofvan. — ⁹⁹ snyftade (inf. áfven *snyckstá*); jfr RIEZ l. c., s. 647. — ¹⁰⁰ tálmod. — ¹⁰¹ skórda. — ¹⁰² tillónskade. — ¹⁰³ ángslig, orolig; jfr RIEZ l. c., s. 291 (íllfredig). — ¹⁰⁴ skulle. — ¹⁰⁵ gárdsbeteckning. — ¹⁰⁶ Uttalas *Lasch* jfr ánn. 112 nedan. — ¹⁰⁷ fóga ánnat, ungefár. — ¹⁰⁸ Jfr III: 37. — ¹⁰⁹ Áldre úttal: *Óvánsjó*. — ¹¹⁰ Jfr vid 56 ofvan, der dock orden skrivits átskils. — ¹¹¹ l-jud. — ¹¹² Jfr ánn. 106 ofvan.

